«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Советы
КАРАРЫ

2023 елның 4 сентябре №100
;

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге»
муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 88, 89, 90 статьялары нигезендә, шулай ук «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге уставы проекты буенча гавами тыңлаулар нәтиҗәләрен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге Советы КАРАР ЧЫГАРДЫ:

1. «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын 1 нче кушымта нигезендә,икенче укылышта кабул итәргә,
2. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге советы карарларын үз көчләрен югалтуын танырга:
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» 2012 елның 13 сентябрендәге 58 номерлы;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2014 елның 30 маендагы 108 номерлы
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2015 елның 17 мартындагы 125 номерлы;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2016 елның 20 апрелендәге 23 номерлы;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 07.07.2017 № 48;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2017 елның 13 сентябрендәге 58 номерлы;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2018 елның 07 июнендәге 81 номерлы;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2018 елның 29 августындагы 83нче номерлы;

- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2019 елның 14 апрелендәге 113 номерлы
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2019 елның 18 11 декабрендәге 127 номерлы;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2020 елның 12 маендагы 149 номерлы;
- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2021 елның 11 декабрендәге 37 номерлы;

2012 елның 13 сентябрендәге 58 номерлы «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын үз көчен югалткан дип танырга

3. Әлеге карарны Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә дәүләт теркәве өчен җибәрергә.

4. Әлеге карарны түбәндәге адреслар буенча урнашкан мәгълүмат стендларында игълан итәргә:

- Татарстан Республикасы Кама Тамагы районы Сөйки авылы, Кызыл Армия ур. авыл үзәге;
- Татарстан Республикасы Кама Тамагы районы Сөйки авылы Колхоз ур. 16а китапханә бинасы, шулай ук әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында дәүләт теркәвенә алганнан соң (pravo.tatarstan.ru) бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) урнаштырырга.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үземдә калдырам.

Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районының «Сөйки авыл җирлеге»
муниципаль берәмлеге Советы рәисе : П.В. Сорокин

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Сөйки авыл җирлеге Советының 2023 елның 4 сентябрендәге 100 номерлы карары белән КАБУЛ ИТЕЛДЕ.

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Сөйки авыл җирлеге башлыгы,Совет рәисе
___________ П.В. Сорокин

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге»
муниципаль берәмлеге
УСТАВЫ

Сөйки авылы
2023 е

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Авыл җирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының «Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә авыл җирлеге статусы бирелде.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының «Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге. «Сөйки авыл җирлеге»нең кыскартылган варианты (алга таба - Җирлек).
3. «Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге составына керә.

2 статья. Җирлекнең территориаль төзелеше

1. Авыл территориясе составына түбәндәге торак пунктлар керә: Сөйки авылы, Сөйки Взвозы поселогы.
2. Җирлекнең административ үзәге булып торак пункт - Сөйки авылы тора.
3. Җирлек чикләре «Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 26-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.kodeks://link/d?nd=424031875&prevdoc=543282598
4. Җирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешләргә бәйсез рәвештә җирләр керә.
5. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Җирлекнең рәсми символлары

1. Җирлек тарихи, мәдәни, милли һәм башка җирле традицияләрне, һәм үзенчәлекләрне чагылдыра торган рәсми символларны билгеләргә хокуклы.
2. Җирлек гербыннан тыш, аның рәсми символлары сыйфатында федераль законнар нигезендә башка символлар да каралырга мөмкин.
3. Рәсми символларны тасвирлау, алардан файдалану тәртибе җирлек советы тарафыннан федераль законнар һәм геральдик кагыйдәләр нигезендә раслана торган җирлек символлары турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.
3. Җирлекнең рәсми символлары федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве узарга тиеш.

4 статья. Җирлектә гражданнарның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга хокуклары

1. Җирлектә җирле үзидарә җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм ихтыярның башка рәвешләрендә катнашу юлы белән, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлау һәм җирле үзидарәнең башка органнары аша Россия Федерациясе гражданнары (алга таба - гражданнар) тарафыннан гамәлгә ашырыла.
2. Гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, дингә, инануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә бертигез хокукларга ия.

Җирлек территориясендә даими яисә башлыча яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Гражданнар җирле үзидарә органнарына һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затларына турыдан-туры мөрәҗәгать итәргә, җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, законда башкасы каралмаган булса, җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген һәркемгә тәэмин итәргә тиеш.

5. Җирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка җирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль ташламалар, иҗтимагый тәртипне саклауның торышы, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында «Дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүматтан файдалануны тәэмин итү турында» 2009 елның 09 февралендәге 8-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә даими рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданнар, оешмалар, әгәр алар законнарга каршы килә икән, җирлекнең җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикаять белдерергә хокуклы, гражданнарның хокукларын, ирекләрен бозалар.

5 статья. Җирлек җирле үзидарәсенең хокукый нигезе

1. Җирлекнең җирле үзидарә нигезен халыкара хокук принциплары һәм нормалары, Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, алар нигезендә Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары (Россия Федерациясе Президенты указлары һәм күрсәтмәләре, Россия Федерациясе Хөкүмәте карарлары һәм күрсәтмәләре, федераль башкарма хакимият органнарының башка норматив хокукый актлары), Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, җирлек Уставы, җирле референдумнарда һәм гражданнар җыеннарында кабул ителгән карарлар һәм башка хокукый актлар, муниципаль хокукый актлар тәшкил итә.

6 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасы

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасына җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты, җирлекнең контроль-хисап органы, кануннар нигезендә барлыкка килә торган башка җирле үзидарә органнары керә.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашырыла.

7 статья. Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Авыл җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) җирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, җирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) җирлекнең җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) җирлек халкын элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) ял итүне оештыру һәм җирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) җирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, җирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

8) җирлекнең архив фондларын булдыру;

9) җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;

10) адрес объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, аннулировать итү, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге җирле юлларыннан тыш) исемнәр бирү, җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, аннулировать итү, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

11) авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүдә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортировкалау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) җирлек чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, суны чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне оештыру;

17) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) җирлек халкының күпләп ял итүе өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына иректле керүен тәэмин итү дә керә;

20) үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү турында Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә карар кабул итү, рөхсәтсез төзелгән корылманы җимерү яисә аны федераль законнарда билгеләнгән рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларына, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында, яисә капиталь төзелеш объектлары параметрларына мәҗбүри таләпләр белән туры китерү турында карар кабул итү.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең җирле үзидарә органнары белән аларга җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирлек бюджетыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән тапшыру турында килешүләр төзергә хокуклы.

Күрсәтелгән килешүләр билгеле бер срокка төзелергә, аларның гамәлдә булуын туктату нигезләрен һәм тәртибен билгели торган нигезләмәләр, шул исәптән вакытыннан алда, тапшырыла торган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәкле бюджетара трансфертларның әлеге өлештә күрсәтелгән еллык күләмен билгеләү тәртибен, шулай ук килешүләрне үтәмәгән өчен финанс санкцияләрен күздә тотарга тиеш. Килешүләр төзү тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнары хокуклары җирлекләрнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:
1) җирлек музейларын төзү;
2) җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;
3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;
4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;
6) җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;
7) муниципаль янгын сагы булдыру;
8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
9) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;
10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә оешмаларга инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;
11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан гражданнарга торак урыннары бирү;
12) җирлек территориясендә яшәүче хуҗалардан башка хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашыру;
13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;
14) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, адаптив физик культурага һәм җайлашу спортына ярдәм күрсәтү;
15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

16) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирү;

17) алкоголь, наркотик яки башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы (ул «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), әгәр бу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, җирлек бюджеты керемнәре исәбеннән һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре кергән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы.

9 статья. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләре

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында җирлекнең җирле үзидарә органнары түбәндәге вәкаләтләргә ия:

1) җирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, муниципаль хокукый актлар чыгару;

2) җирлекнең рәсми символларын билгеләү;

3) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзү, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәэмин итү, шулай ук муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыру;

4) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифлар билгеләү һәм, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр башкарган эшләр;

5) «Җылылык белән тәэмин итү турында» 2010 елның 27 июлендәге 190-ФЗ номерлы Федераль законда каралган җылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләре;

6) «Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында» 2011 елның 07 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль законда каралган су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү өлкәсендәге вәкаләтләр;

7) «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендәге вәкаләтләрне;

8) муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны депутатны, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итү;

9) җирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик күрсәткечләрне җыюны оештыру һәм күрсәтелгән күрсәткечләрне дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бирү;

10) таләпләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган җирлекләрнең коммуналь инфраструктурасы системаларын, җирлекләрнең транспорт инфраструктурасын комплексы үстерү программаларын, җирлекләрнең социаль инфраструктурасын комплексы үстерү программаларын әзерләү һәм раслау;

11) җирлекнең муниципаль хокукый актларын бастырып чыгару, җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру, җирлек халкына җирлекнең социаль-икътисадый һәм мәдәни үсеше турында рәсми мәгълүматны җиткерү, аның иҗтимагый инфраструктурасын һәм башка рәсми мәгълүматны үстерү турында;

12) федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элемтәләрне гамәлгә ашыру;

13) җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затларына, җирлекнең сайланулы җирле үзидарә органнары әгъзаларына, җирлекнең вәкиллекле органы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру, мәгариф турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру;

14) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау һәм гамәлгә ашыру, муниципаль торак фонды тәшкил итә торган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен үткәрүне оештыру, җирлек чикләрендә энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыру һәм үткәрү;

15) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм җирлек уставы нигезендә башка вәкаләтләр.

2. Җирлек Уставының 7 статьясы нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә, федераль законнарга, җирлек уставына кертелгән мәсьәләләр буенча әлеге мәсьәләләрне хәл итү буенча җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләре билгеләнергә мөмкин.

3. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында вәкаләтләрне яңадан бүлү гамәлгә ашырылырга мөмкин. Вәкаләтләрне яңадан бүлү Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләренең кимендә срогына рөхсәт ителә. Татарстан Республикасының мондый законнары чираттагы финанс елы башыннан үз көченә керә.

4. Муниципаль милеккә идарә итү, җирле бюджетны булдыру, раслау һәм үтәү, җәмәгать тәртибен саклауны гамәлгә ашыру, җирле үзидарә органнары структурасын билгеләү, җирлек территориясе чикләрен үзгәртү, шулай ук «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында каралган башка вәкаләтләрне Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләренә кертү рөхсәт ителми.

5. Җирлекнең җирле үзидарә органнары «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында ирекле нигездә җирлек өчен социаль әһәмияткә ия булган (шул исәптән кизү торулыкларны) гражданнарны гамәлгә ашыруга җәлеп итү турында карар кабул итәргә хокуклы.

6. Социаль әһәмияткә ия эшләргә махсус һөнәри әзерлек таләп ителми торган эшләр генә кертелергә мөмкин.

7. Социаль әһәмияткә ия эшләрне башкаруга җирлекнең хезмәткә сәләтле балигъ яшьтәге кешеләре төп эшеннән азат булган яки уку вакытыннан өч айга кимендә бер тапкыр түләүсез нигездә җәлеп ителергә мөмкин. Шул ук вакытта социаль әһәмияткә ия эшләрнең озынлыгы рәттән дүрт сәгатьтән артык була алмый.

8. Әлеге статьяда билгеләнгән җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләре мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла.

10 статья. Муниципаль контроль

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча кабул ителгән муниципаль хокукый актларда билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен муниципаль контрольне оештыра һәм гамәлгә ашыра, ә контрольнең тиешле төрләре федераль законнар белән җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән очракларда, шулай ук федераль законнарда, Россия Федерациясе субъектлары законнарында билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен муниципаль контроль оештыра һәм гамәлгә ашыра.
2. Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән җайга салына.
3. Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру тәртибе җирлек Советы тарафыннан раслана торган муниципаль контроль турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

11 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнарына Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Россия Федерациясе субъектларында гавами хакимият оештыруның гомуми принциплары турында» 2021 елның 21 декабрендәге 414-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.
2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары үз компетенцияләре чикләрендә үтәлү өчен мәҗбүри норматив хокукый актлар чыгарырга һәм аларның үтәлешен тикшереп торырга хокуклы.
3. Җирлекнең җирле үзидарә органнарына чикләнмәгән вакытка аерым дәүләт вәкаләтләре бирелергә мөмкин йә, әгәр әлеге вәкаләтләр билгеле бер срокка гамәлдә булса, әлеге вәкаләтләрнең гамәлдә булу срогына бирелергә мөмкин.
4. Җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен финанс белән тәэмин итү бары тик тиешле бюджетлардан җирле бюджетларга бирелә торган субвенцияләр исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.
5. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек уставында каралган очракларда һәм тәртиптә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә үз матди ресурсларыннан һәм финанс чараларыннан файдаланырга хокуклы.
6. Җирлекнең җирле үзидарә органнары матди ресурслар һәм финанс чаралары бүлеп бирелгән чикләрдә аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен җаваплы.
7. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны, шулай ук әлеге максатларга бирелгән матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан файдалануны тикшереп тора.

12 статья. Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнары белән дәүләт хакимияте органнары арасындагы мөнәсәбәтләр

Җирлекнең җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда җирлекнең җирле үзидарә органнары катнашуы;

2) җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешүләр) төзү;

3) даими яисә вакытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында җирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

14 статья. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне кертеп, муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәтне үтү шартлары һәм тәртибе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы Кодексы 2013 елның 25 июне № 50-ТРЗ, җирлек Советы һәм җирлекнең башка муниципаль хокукый актлары белән раслана торган җирлекнең муниципаль хезмәте турындагы нигезләмә белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

15 статья. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру рәвешләре һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы

Җирлек халкы җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә турыдан-туры катнаша:

1) җирле референдум;
2) муниципаль сайлаулар;
3) җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
4) җирлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
5) гражданнарның хокукый иҗади инициативасы;
6) территориаль иҗтимагый үзидарә;
7) гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар
8) гражданнар җыелышы;
9) гражданнар җыены;
10) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);
11) гражданнардан сораштыру;
12) Инициатив проектлар;
13) җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
14) гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;
15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалары.

16 статья. Җирле референдум

1. Җирле референдум җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә турыдан-туры халык тарафыннан хәл итү максатларында уздырыла.

2. Җирле референдум җирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

3. Җирле референдумны билгеләү турындагы карар җирлек советы тарафыннан кабул ителә:

1) җирле референдумда катнашу хокукына ия Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан күрсәтелгән инициатива буенча;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр тарафыннан күрсәтелгән инициатива буенча;

3) җирлек Советы һәм алар тарафыннан бергә күрсәтелгән җирлек башлыгы инициативасы буенча.

4. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча җирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар җыю тора, аларның саны җирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким була алмый.

Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр тарафыннан күрсәтелгән референдум уздыру инициативасы федераль законда билгеләнгән һәм Татарстан Республикасы законы нигезендә кабул ителә торган тәртиптә рәсмиләштерелә.

Җирлек Советы һәм җирлек башлыгы тарафыннан күрсәтелгән референдум уздыру инициативасы җирлек Советы һәм җирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә. Әлеге инициативаны күрсәтү тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Җирлек Советы җирле референдумны җирлек Советына җирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә билгеләргә тиеш.

Җирле референдум җирлек советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән очракта, референдум гражданнарның, сайлау берләшмәләренең, җирлек башлыгының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясенең яисә прокурорның мөрәҗәгате нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд тарафыннан билгеләнгән җирле референдум территория сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткәрүне тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең башкарма органы яисә җирле референдумны үткәрүне тәэмин итү суд тарафыннан йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

6. Җирле референдумда яшәү урыны җирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданнары җирле референдумда гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә яшерен тавыш бирү юлы белән катнаша.

Тавыш бирү йомгаклары һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

7. Җирле референдумда кабул ителгән карар җирлек территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаҗ түгел.

8. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге Устав билгеләгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә җирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен тәэмин итә.

9. Җирле референдум уздыру турындагы карарга, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карарга карата федераль законнар нигезендә суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин

10. Җирле референдумда катнашу өчен гражданнарның хокуклары гарантияләре, шулай ук җирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе федераль закон һәм аның нигезендә кабул ителә торган «Җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

17 статья. Муниципаль сайлаулар

1. Җирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә яшерен тавыш бирү юлы белән җирлек Советы депутатларын сайлау максатларында уздырыла.

2. Муниципаль сайлаулар җирлек советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Әлеге карар кабул ителгән көненнән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми басылып чыгарга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән очракларда сайлауларны билгеләү турында карар Татарстан Республикасы сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан кабул ителә.

3. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм уздыру территория сайлау комиссиясенә үз компетенцияләре чикләрендә йөкләнә.

5. Җирлек Советы депутатларын сайлаулар федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

6. Җирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегенең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бермандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Бермандатлы сайлау округы буенча тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын җыйган теркәлгән кандидат сайланган дип таныла.

Әгәр җирлек Советы депутатларын сайлауларда бермандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 процентын җыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тавышларны бертигез җыйса, алданрак теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Җирлек Советы депутатларын сайлауларның нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

18 статья. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, законда һәм әлеге Уставта билгеләнгән нигезләрдә һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып депутат-ның суд тәртибендә расланган, аңа сайлаучыларның ышанычын шик астына куйган һәм җирлек башлыгының депутат бурычларын яисә бурычларын үтәмәүдә, депутат, җирлек башлыгы статусына туры килмәслек гамәлләр кылуда, Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукый актларын, әлеге Уставын һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны үтәүдә чагылган конкрет хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора.

3. Чакыртып алу буенча җирлек Советы депутатын тавыш бирү халык инициативасы буенча үткәрелә.

4. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын күрсәтү һәм аны хуплап Җирлек советы депутатын җыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кеше санында инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенечнамә белән территория сайлау комиссиясенә мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның чакыртып алу өчен нигез булып торучы конкрет хокукка каршы карары яисә гамәл кылмавы (гамәл кылмавы) күрсәтелергә тиеш, инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исеменнән җирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм аны бирү датасы, аны биргән органның исеме яисә коды күрсәтелеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исеменнән җирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсенә күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары имза салырга тиеш. Үтенечкә күрсәтелгән хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) расланган суд карары кушып бирелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын хуплап имзалар җыю, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү җирлек советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирле референдумны уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

8. Территория сайлау комиссиясе тарафыннан инициатив төркем үтенечнамәсен караганда, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә җирлек Советы депутаты тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган шартларга карата кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат вакытыннан алда, территория сайлау комиссиясе, җирлек советы утырышларын уздыру көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча, аларны уздыру вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда җирлек Советы депутаты чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр уңаеннан сайлаучыларга аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән бертигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы тавыш бирсә, җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, чакыртып алынган дип санала.

11. Чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары җирлек Советы депутатына рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

12. Чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгакларын рәсми чыгарганнан соң 5 көн эчендә сайлау комиссиясе инициатив төркемгә, җирлек Советына һәм җирлек Советының тиешле депутатына чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында язма рәвештә хәбәр итә.

19 статья. Чикләрне үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән үзгәрешләргә ризалыгын алу, җирлекне үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. Чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда җирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясенең бер өлешендә уздырыла.

3. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү җирлек советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданнары

сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

4. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, җирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан күбрәге яисә сайлау хокукына ия җирлек өлеше катнашса, узган дип санала. Җирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, җирлекне үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәрешләр өчен җирлек халкының яисә җирлекнең бер өлешенең тавыш бирүдә катнашучыларның яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

20 статья. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Гражданнар «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Хокукый иҗат инициативасы белән сайлау хокукына ия гражданнар төркеме чыгыш ясарга мөмкин. Гражданнарның инициатив төркеменең минималь саны муниципаль берәмлек вәкиллекле органының норматив хокукый акты белән билгеләнә һәм сайлау хокукына ия муниципаль берәмлек халкы санының 3 процентыннан арта алмый.

3. Хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру максатларында гражданнар түбәндәгеләргә хокуклы:

- гражданнарның яшәү (эшләү) урыны буенча җыелышларын һәм хокук иҗат инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм уздырырга;
- хокук иҗат инициативасын күрсәтүне хуплап имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр төзергә;
- җирлек халкының имзаларын җыярга һәм кануннарга каршы килми торган ысуллар белән хокук чыгару инициативасын күрсәтүне хуплап агитация алып барырга.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнарга хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм күрсәтергә тиеш.

5. Гражданнарның хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты җирлек советы тарафыннан аның ачык утырышында, әлеге Устав билгеләгән көннән алып өч ай эчендә аларның компетенцияләре нигезендә аларның ачык утырышында һичшиксез каралырга тиеш.

Күрсәтелгән проектны караганда гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы тиешенчә җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Гражданнарның хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау нәтиҗәләре буенча кабул ителгән нигезле карар рәсми рәвештә язма рәвештә аны керткән гражданнар төркеменә җиткерелергә тиеш.

21 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә дигәндә, җирлек территориясенең бер өлешендә яшәү урыны буенча гражданнарның мөстәкыйль рәвештә һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча үз инициативаларын гамәлгә ашыруны үз өстенә алуы аңлашыла.

2. Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның җыелышларын һәм конференцияләрен үткәрү, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнары төзү юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; җирлек булмаган авыл торак пункты; гражданнар яши торган башка территорияләр.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә аның уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәве узарга тиеш.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын төзү, аларның вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын туктату тәртибе, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның җыелышлары, конференцияләре аның уставы нигезендә чакырыла.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүче халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең яртысыннан да ким булмаган өлешен тәшкил итүче гражданнар җыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар җыелышының, конференцияләренең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль иҗтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турында хисапларны карау һәм раслау;

7) инициативалы проект турында фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:

1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен тәкъдим итә;

2) гражданнар җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) территорияне төзекләндерү буенча хуҗалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хуҗалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, җирле бюджет акчаларыннан файдаланып, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары һәм җирле үзидарә органнары арасындагы шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашырырга мөмкин;

4) үз компетенцияләренә күрсәтелгән актларны кабул итү кертелгән җирле үзидарә органнарына (җирлек Советына, җирлек башлыгына һәм җирлек башкарма комитетына) шушы органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары проект инициаторлары буларак инициатив проектны тәкъдим итә ала.

12. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

22 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә учреждениесе тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру максатларында гражданнар, җирлекнең җирле үзидарә органнары инициативасы буенча территориаль иҗтимагый үзидарә уставы проектын эшләүне гамәлгә ашыручы һәм чикләрендә шушы территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территориядә яшәүче гражданнар җыелышын оештыручы гражданнарның инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар җыелышы җирлекнең тиешле территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук җирлек Советында гражданнар җыелышын территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча тапшырырга вәкаләтле вәкилне (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә җирле үзидарә уставы җирлек Советы тарафыннан теркәлгәннән соң гамәлгә куелган дип санала.

23 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен җирлек башлыгына гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) түбәндәгеләр тапшырыла:

гражданнар җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гариза;

территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән гражданнар җыелышы беркетмәсе, фамилиясен, исемен, атасының исемен, туу датасын, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясен, номерын һәм бирелү датасын, вәкаләтле һәр вәкилнең яшәү урыны адресын күрсәтеп;

территориаль иҗтимагый үзидарә уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләпләр рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алу расписка бирелә.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән алып җирлек башлыгы уставны теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында җирлек Советы карары проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын һәм җирлек Советының киңәш бирү тавышы хокукына ия утырышында алдан караганда катнашырга хокуклы.

5. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып Россия Федерациясе Конституциясенең территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларына, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, җирлек уставына, муниципаль берәмлекнең башка норматив хокукый актларына каршы килү тора.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарәне төзүнең максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча җирлек Советы кабул иткән дәлилләнгән карар өч көн эчендә гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) игътибарына рәсми рәвештә җиткерелергә тиеш.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында җирлек советы карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турында тамга куеп, гражданнар җыенының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе җирлек Советында саклана.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр җирлек советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

24 статья. Халык тыңлаулары, иҗтимагый фикер алышулар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен җирлек Советы, җирлек башлыгы катнашында гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, җирлек советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә.

Халык яки җирлек советы инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар җирлек советы тарафыннан, ә җирлек башлыгы - җирлек башлыгы инициативасы буенча җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыгарылырга тиеш:

1) җирлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, җирлек уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Татарстан Республикасы Конституциясе яисә законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертү очракларыннан тыш

2) җирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проекты;

4) җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре.

Генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау кагыйдәләре проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, җир кишәрлегеннән яисә капиталь төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә, рөхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, капиталь төзелеш объектларын төзүнең иң чик параметрларыннан тайпылуга, реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, җир

кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен һәм мондый файдалануның башка төрен үзгәртү мәсьәләләренә, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару буенча расланган кагыйдәләр булмаганда гавами тыңлаулар яисә җәмәгать фикер алышулары үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе шәһәр төзелеше эшчәнлегенең әлеге статьяның 4 өлешләрен исәпкә алып билгеләнә.

4. Гавами тыңлаулар уздыру турында карар муниципаль хокукый акт проектын тиешле орган яисә җирлек урынындагы вазыйфаи зат тарафыннан карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. гавами тыңлаулар уздыру вакытын һәм урынын күрсәтеп гавами тыңлаулар уздыру турында мәгълүмат, шулай ук гавами тыңлауларга чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар үткәрү көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә), шул исәптән «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) урнаштырылырга, җирлекнең мәгълүмат стендларында, шулай ук «Бердәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр (функцияләр) федераль дәүләт мәгълүмат системасында урнаштырылырга тиеш.

6. Гавами тыңлаулар һәм муниципаль норматив хокукый акт проекты басылып чыккан (халыкка җиткерелгән) көннән башлап, җирлек халкы халык тыңлауларына чыгарылган муниципаль норматив хокукый акт проекты яисә мәсьәләсе буенча, шул исәптән “Бердәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр (функцияләр) федераль дәүләт мәгълүмат системасы аша, тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җибәрергә хокуклы.

Кисәтүләр һәм тәкъдимнәр юнәлеше гавами тыңлаулар үткәрү көненә кадәр 2 эш көненнән дә соңга калмыйча тәмамлана.

Җирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра һәм аларны гавами тыңлауларда катнашучыларга җиткерә.

7. Халык тыңлаулары муниципаль хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Халык тыңлауларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль хокукый акт проектының гавами тыңлауларына чыгарылуын кертү кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтиҗәләре басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш, шул исәптән «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) җирлекнең мәгълүмат стендларында урнаштырылырга, шулай ук «Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең (функцияләрнең) бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында гавами тыңлаулар үткәрелгән көннән алып 5 көннән дә соңга калмыйча урнаштырылырга тиеш.

10. Гавами тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан раслана торган гавами тыңлаулар турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

25 статья. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр турында фикер алышу, җирле үзидарә органнары һәм авыл җирлеге җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында халыкка мәгълүмат җиткерү, инициатив проектлар кертү һәм аларны карау, җирлек территориясе өлешендә территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин.

Гражданнар җыелышы авылларга, торак массивларга, кварталларга, урамнарга, торак йортларга чакырыла.

2. Гражданнар җыелышы халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Җирлек Советы яки Шәһәр җирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар җыелышы тиешенчә җирлек советы яисә җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм шушы территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар җыелышында катнашу хокукына ия халык төркемнәренең кимендә 10 проценты язу тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар җыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карауга чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, җыелышны уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелергә тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә әгәр җыелышны үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә - әлеге гражданнар, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәҗәгать итә.

Җирлек Советы үзенең якындагы утырышында гражданнар җыелышын үткәрү турында кертелгән тәкъдимне карый.

Җирлек Советы гражданнарның җыелышын үткәрүдән үзенең максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча баш тартырга хокуклы түгел.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

5. Инициатив проектлар кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында уналты яшькә җиткән әлеге территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе авыл җирлеге Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Гражданнар җыелышын уздыру вакыты һәм алар турында фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр җыелыш үткәрү көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, шәхси күзәтүләрдән, игълан итүләрдән һәм мөмкин булган башка чаралардан файдаланалар.

Гражданнар җыелышын әзерләүне һәм уздыруны җирлекнең башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Җыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар җыелышы тулы хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы үз компетенциясенә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар җыелышы кабул иткән мөрәҗәгатьләр компетенцияләренә мөрәҗәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү кертелгән җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан язма җавап җибәрелеп һичшиксез каралырга тиеш.

11. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар җыелышы йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

26 статья. Гражданнар җыены

1. Гражданнарның җыены халыкның җирле үзидарәне турыдан-туры тормышка ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвеше булып тора.

2. Гражданнар җыены «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм җирлек Советы карары белән расланган гражданнар җыенын үткәрү тәртибе турындагы нигезләмәгә ярашлы рәвештә үткәрелә

3. “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очракларда гражданнар җыены түбәндәгечә үткәрелергә мөмкин:

1) авыл җирлеге (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта күрсәтелгән торак пункт территориясен башка җирлек (муниципаль район)территориясенә кертүгә китерә торган күрсәтелгән торак пункт кергән җирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча.;

2) җирлек составына керә торган йә муниципаль район чикләрендә авылара территориядә урнашкан торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә гражданнарга үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

3) җирлек составына керә торган йә муниципаль район чикләрендә авылара территориядә урнашкан торак пункт территориясе өлешендә Татарстан Республикасы законы нигезендә торак пункт территориясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча.

4. Гражданнарның җыены йә җирлекнең сайлау хокукына ия, кимендә 10 кеше яши торган торак пунктында яшәүчеләрнең төркеме инициативасы буенча чакырылырга мөмкин.

Гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча гражданнар җыены үткәрелергә мөмкин булган җирлек составына керүче торак пункт территориясенең бер өлешенең чикләрен билгеләү критерийлары Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

5. Җыен үткәрү инициативасын хуплап җыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия гражданнарның, даими яисә башлыча яшәүче, торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән, әмма 25 имзадан да ким була алмый.

6. Җирлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены җирлек башлыгының карары, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены җирлек Советы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләр гражданнар җыенын уздыру вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр ителә, муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар җыенын үткәрүгә әзерлек тәртибе турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртип нигезендә гражданнар җыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән алдан ук билгеләнә.

8. Җыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып тора, җирлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

9. “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган гражданнарның җыены, анда торак пунктта яисә җирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы катнашканда, хокуклы. Торак пунктта сайлау хокукына ия кешеләрнең яртысыннан артыгы бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеге булмаса, әлеге Устав нигезендә халык җыенын үткәрү турында карар кабул ителгән көннән бер айдан да калмыйча, этаплап уздырыла. Шул ук вакытта элек халык җыенында катнашкан затлар тавыш бирүдә киләсе этапларда катнашмый. Гражданнар җыенының карары гражданнар җыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

27 статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм җирлекнең барлык халкы фикерен ачыклау зарурлыгы очрагында уздырыла. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасыннан гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру кыенлашкан очракларда уздырыла.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар җыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм (яисә) җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча уздырыла. Җирлек Советы яки җирлек башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) тиешенчә җирлек Советы яисә җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар җыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

28 статья. Гражданнардан сорашу үткәрү

1. Гражданнардан сорау җирлекнең бөтен территориясендә яисә җирлек территориясенең бер өлешендә җирлек җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтиҗәләре киңәш характерында.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия җирлек халкы катнашырга хокуклы.

Гражданнарның инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда җирлек халкы яисә аның өлеше катнашырга хокуклы, аларда уналты яшькә җиткән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

3. Гражданнардан сорау түбәндәге инициатива белән үткәрелә:

1) җирлек Советы яки җирлек башлыклары - җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен җирлек җирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен;

3) гражданнардан сораштыру уналты яшькә җиткән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган җирлек халкы яки аның өлеше инициативасы буенча уздырыла - әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм үткәрү тәртибе җирлек Уставы һәм җирлек советы карары белән Татарстан Республикасы законы нигезендә билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карар җирлек советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сорашып белешү үткәрү өчен «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайты «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) файдаланылырга мөмкин. Җирлек Советының гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) сораштыру уздыру датасы һәм сроклары;

2) сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорауны (сорауларны) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазенең формасы;

5) сораштыруда катнашучы муниципаль берәмлек халкының минималь саны;

6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтыннан файдаланып, гражданнардан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Җирлектә яшәүчеләр гражданнардан сораштыру үткәрү турында аны үткәрүгә кимендә 10 көн кала хәбәр итә.

7. Гражданнардан сорашып белешү әзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җирлек бюджеты акчалары исәбеннән - җирлекнең җирле үзидарә органнары яки җирлек халкы инициативасы буенча сораштыру уздырганда;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы белән сораштыру уздырганда - Татарстан Республикасы бюджеты чаралары исәбеннән.

8. Сораштыру нәтиҗәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән җирлекнең теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә, сораштыру нәтиҗәләре исәпкә алынырга тиеш.

29 статья. Инициатив проектлар

1. Җирлектә яшәүчеләргә яисә аның өлешенә өстенлекле әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру максатларында җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә җирлекнең җирле үзидарә органнарына бирелгән карарларны хәл итү хокукы җирле әһәмияттәге яисә башка мәсьәләләрне хәл итү буенча инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган җирлек территориясенең бер өлешен билгеләү тәртибе җирлек Советы карары белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән уналты яшькә җиткән һәм җирлек территориясендә яшәүче кимендә ун граждан, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары (алга таба - проект инициаторлары) инициатив төркем чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны җирлек Советы карары белән киметелергә мөмкин.

Проект инициаторы булу хокукы җирлек Советы карары нигезендә шулай ук җирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проектта түбәндәге белешмәләр булырга тиеш:

1) җирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвирлау;

2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтиҗәсен (көтелгән нәтиҗәләрен) тасвирлау;

4) инициатив проектны гамәлгә ашыруга кирәкле чыгымнарның алдан исәпләве;

5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган сроклары;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, җирле бюджет акчалары күләменә күрсәтү;

8) җирлек территориясенә яисә аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешен җирлек Советы карары белән билгеләнгән тәртип нигезендә күрсәтү;

9) җирлек Советы карарында каралган башка белешмәләр.

4. Инициатив проект, аны җирлек башкарма комитетына керткәнче, гражданнар җыенында, җыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, җирлек халкы яисә аның өлеше мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын ачыклау, шулай ук инициатив проектны хуплау турында гражданнарны җыен, җыелыш яисә конференция кабул итү максатларында каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер җыенда, бер җыелышта яки гражданнарның бер конференциясендә берничә инициативалы проект каралырга мөмкин.

Җирлек Советы карары белән шулай ук гражданнардан сорашып белешү, аларның имзаларын җыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проектның инициаторлары җирлек башкарма комитетына гражданнар җыены, җыелышы яисә конференциясенең беркетмәсен, гражданнардан сораштыру нәтиҗәләрен һәм (яисә) имзалар кәгазьләрен китерәләр, алар инициатив проектка җирлек халкы тарафыннан яисә аның өлешендә ярдәм итүне раслый.

5. Инициатив проектны җирлек башкарма комитетына кертү турындагы мәгълүмат инициатив проект җирлек башкарма комитетына кертелгән көннән алып өч эш көне эчендә «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/sukeevskoe.htm) җирлекнең рәсми сайтында басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) һәм җирлек башкарма комитетына әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән белешмәләрне, шулай ук проектның инициаторлары турында мәгълүмат булырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнар җирлек башкарма комитетына үзләренең тәкъдимнәрен һәм тәкъдимнәрен тәкъдим итү мөмкинлеге турында, аларны тәкъдим итү срогын күрсәтеп, алдан хәбәр ителә. Үз искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен уналты яшькә җиткән җирлек халкы җибәрергә хокуклы. Җирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында урнаштырыла (https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru).

6. Инициатив проект кертелгән көннән алып 30 көн эчендә җирлекнең башкарма комитетына мәҗбүри рәвештә каралырга тиеш. Инициатив проектны карау нәтиҗәләре буенча җирлекнең башкарма комитеты түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) инициативалы проектны хупларга һәм аның өстендә эшләүне җирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә җирле бюджет проектын төзү һәм карау тәртибенә туры китереп (җирле бюджет турындагы карарга үзгәрешләр кертү) тиешле максатларга һәм (яисә) тиешле максатларга һәм (яисә) дәвам итәргә;

2) Инициатив проектны хуплаудан баш тартырга һәм инициатив проектны хуплаудан баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, аны проект инициаторларына кайтарырга.

7. Җирлекнең башкарма комитеты түбәндәге очракларның берсендә инициатив проектны хуплаудан баш тарту турында карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертүнең һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның Россия Федерациясенең федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары таләпләренә, Татарстан Республикасы законнарына һәм башка норматив хокукый актларга, әлеге Уставка туры килмәве;

3) җирле үзидарә органнарының кирәкле вәкаләтләре һәм хокуклары булмаганлыктан, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

4) инициатив түләүләре барлыкка килмәгән инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чаралар күләмендә җирле бюджет чаралары булмау;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтиҗәлерәк хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициативалы проектны конкурс буенча сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Җирлекнең башкарма комитеты әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пунктында каралган очракта проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны үз компетенцияләре нигезендә башка муниципаль берәмлекнең яисә дәүләт органының җирле үзидарә органы каравына тәкъдим итәргә тиеш.

9. Инициатив проектларны күрсәтү, кертү, тикшерү, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Җирлекнең башкарма комитетына берничә инициативалы проект кертелгән очракта, шул исәптән эчтәлеге буенча шундый ук өстенлекле проблемаларны тасвирлап, җирлекнең башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алу уздыруны оештыра һәм бу хакта проектның инициаторларына хәбәр итә.

11. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә, аны формалаштыру һәм эшчәнлек тәртибе җирлек Советы карары белән билгеләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый чакта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы җирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проектның инициаторларына һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда коллегиаль орган (комиссия) тарафыннан инициатив проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

12. Проектның инициаторлары, тиешле муниципаль берәмлек территориясендә яшәүче гражданнарның җыены, җыелышы яисә конференциясенә вәкаләтле башка гражданнар, шулай ук Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә гамәлгә ашыруны җәмәгать контролендә тотарга хокуклы.

13. Җирлекнең инициатив проектын карау турында, инициатив проектны гамәлгә ашыру барышы турында, шул исәптән акчаларны куллану турында, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында, җирлекнең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш (https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/sukeevskoe.htm). Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында җирлек башкарма комитетының хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алып 30 календарь көн эчендә җирлекнең рәсми сайтында

«Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/sukeevskoe.htm) бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Җирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында урнаштырыла (https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru).

30 статья. Җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар җирлек советы тарафыннан үз инициативасы буенча яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча җирлек Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.
2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар аларны халык фикер алышуына чыгару турында карар кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, җирлек халкына җибәрелә, халыкка танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка җиткерелә.
3. Җирлек Советы халык фикер алышуына сорау чыгару белән бер үк вакытта фикер алышу барышында керә торган тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру срогын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.
4. Җирлек Советы үзе чыгара торган муниципаль хокукый актларның проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр турында фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.
5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советына җибәрелә.
6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советы тарафыннан карала.
7. Халык фикер алышуы йомгаклары турында халыкка хәбәр ителә.

31 статья. Гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре

1. Гражданнар җирлекнең җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләргә хокуклы.
2. Гражданнарның мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.
3. Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

32 статья. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Федераль законнар нигезендә җирлекнең әлеге Уставында каралган җирле үзидарәне турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвешләре белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль

законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары халыкка җирле үзидарә халкын турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ҖИРЛЕК СОВЕТЫ

33 статья. Җирлек Советы - җирлек җирле үзидарәсенең вәкиллекле органы

1. Җирлек Советы җирлек җирле үзидарәсенең даими эшләүче, коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.
2. Җирлек Советының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге советы». «Сөйки авыл җирлеге советы» кыскартылган варианты (алга таба - җирлек советы).
3. Җирлек Советының вәкаләтләр чоры - 5 ел.
4. Җирлек советы җирлек халкына хисап тота һәм контрольдә тота.
5. Җирлек Советының үз исеме белән мөһере, бланклары бар.
6. Җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

34 статья. Җирлек Советы составы

1. Җирлек Советы бермандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланган 7 депутаттан тора.
2. Җирлек Советы аның составына җирлек Советының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән ике депутатны сайлаганда хокуклы була.

35 статья. Җирлек Советы депутаты статусы

1. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре аны сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш җирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла. Яңа чакырылыш җирлек Советы эшли башлау көне дип аны утырышны сайлаганнан соң беренче тапкыр уздыру көне санала.
2. Җирлек Советы депутаты, әлеге Устав билгеләгән очраклардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәгән килеш бергә алып бара. Җирлектә даими нигездә бер депутат гына эшли ала.
3. Җирлек советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары биналарда, махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук йорт эчендәге территорияләрдә үткәрелә, бу очракта аларны үткәрү яшәү өчен кирәкле объектлар, транспорт яисә социаль инфраструктура, элемтә, җәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулар йә гражданнарның торак урыннарына яки транспорт яисә социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәсә генә уздырыла. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының яисә җирлекнең җирле үзидарә органнарының мондый очрашулар турында хәбәре таләп ителми. Шул ук вакытта җирлек Советы депутаты күрсәтелгән органнарга аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.
4. Җирлекнең башкарма комитеты депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның

сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган урыннарның исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

5. Җирлек Советы депутатының гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашулары җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

6. Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган гавами чара рәвешендә җирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык күрсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

7. Җирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

8. Җирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

9. Җирлек Советы депутаты җирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен булырга тиеш:

1) эшкуарлык эшчәнлеге белән шәхсән яисә ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, шулай ук хуҗалык итүче субъект белән идарә итүдә катнашырга (федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларыннан, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларыннан, күчемсез милек милекчеләре ширкәтеннән һәм билгеләнгән тәртиптә теркәлгән профсоюз ширкәтләреннән, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советыннан, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләреннән тыш), әгәр федераль законнарда яисә муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә бу оешма белән идарә итүдә катнашу йөкләнмәгән булса;

2) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык үз-үзеңне тотыштан тыелырга, шулай ук аның абруена яисә җирлек Советы абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы хәлләрдән качарга мөмкин;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый ала торган вәзгыять - бу хакта җирлек Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге конфликтны булдырмауга яисә җайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) җирлек Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләрне фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алынмаска.

10. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутат түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгыльләнергә;

2) түбәндәге очраклардан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә коммерциягә карамаган оешма съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларында, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтендә катнашудан тыш) катнашу;

в) Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советында, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) Укытучы, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

11. Җирлек Советы депутаты «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган булса, вакытыннан алда туктатыла.

12. Җирлек Советы депутаты коррупциягә каршы тору турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Рәис (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) карары буенча Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

13. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтиҗәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю

турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм аларның керемнәренә башка затларның чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органы җитәкчесе (җирле үзидарә органы җитәкчесе) депутатлыкка яисә тиешле вәкаләтләрне куллану турында гариза белән җирле үзидарә органына мөрәҗәгать итә.

14. Җирлек советы депутаты тарафыннан тапшырылган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турындагы белешмәләр «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/) һәм (яисә) җирлекнең муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә массакүләм мәгълүмат чараларын бастырып чыгару өчен бирелә.

15. Җирле үзидарәнең сайланулы органы депутатына, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затына, үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр биргән депутатка, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, әгәр бу белешмәләрне бозуның җитди булмаса, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм җирлек Советы карары белән расланган Тәртиптә билгеләнгән җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин.

36 статья. Җирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар, дәүләт органнары һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм алар алдында хисап тота.

3. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эше турында елына кимендә бер тапкыр хисап тота, аларга җирлек Советы эше турында даими мәгълүмат бирә, шулай ук сайлаучыларны кабул итә.

4. Җирлек Советы депутаты гражданнарның законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чараларны күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дөрес һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

37 статья. Яңа сайланган Җирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш җирлек Советы беренче утырышка җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Җирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышы җирлек башлыгы булып чакырыла.

2. Җирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышын яңа җитәкче сайланганчы ук җирлек Советының яшь буенча иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

38 статья. Җирлек Советы композициясе

Җирлек Советы компетенциясендә түбәндәгеләр бар:

1) җирлек Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

2) җирлек территориясендә кануннар нигезендә гомуммәҗбүри кагыйдәләр билгеләү;

3) җирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

4) салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү;

5) җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;

6) җирлекнең муниципаль идарәсенең һәм социаль-икътисадый үсешенең озак сроклы максатларын һәм бурычларын билгеләү, җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын карау һәм раслау (хуплау)

7) чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртү турындагы инициативаны күрсәтү;

8) Җирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм Җирлек Советы депутатларын сайлаулар буенча сайлау округлары схемасын раслау;

9) җирле референдумны билгеләү;

10) җирлек башлыгын сайлау;

11) җирлек башлыгының аның эшчәнлеге нәтиҗәләре, башкарма комитет һәм муниципаль берәмлек башлыгына буйсынучы җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында еллык хисапларын тыңлау, шул исәптән Җирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында;

12) җирлек вәкилен Җирлек Советы депутатлары арасыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге советына сайлау;

13) җирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең иң чик санын билгеләү;

14) Җирлек Советы депутатының чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору, чакыртып алу буенча тавыш бирү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

16) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәткә идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; читләштерү җирлек Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң башкарыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;

17) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү, эшләр башкару турында, федераль законнарда каралган очраклардан тыш, карарлар кабул итү тәртибен билгеләү;

18) җирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

19) җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

20) җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары тарафыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен үтәүне тикшереп тору;

21) җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

22) җирлекне территориаль планлаштыру документларын, җирлекне шәһәр төзелешен проектлауның җирле нормативларын, җирлек территориясеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

23) «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең җирле үзидарә органнары белән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирлек бюджетыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыруга тапшыру турында килешү төзү турында карарлар кабул итү

24) җирлек территориясендә торак пунктларның урамнарына һәм башка өлешләренә исем бирү һәм аларның исемнәрен үзгәртү турындагы мәсьәләләрне хәл итү;

25) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына җирлек бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

26) автономияле коммерциягә карамаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциягә карамаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

27) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

28) җирлек Уставы аңлатмасы һәм җирлек Советы карарлары;

29) Җирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

30) җирлекнең сайланулы вазыйфаи затларына, җирлекнең сайланулы органнары әгъзаларына, җирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру;

31) җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

32) җирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

33) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллекле органнарын алып баруга кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге Устав тарафыннан җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Җирлек советы җирлек башлыгының үз эшчәнлеге нәтиҗәләре, җирлек башкарма комитеты һәм җирлек башлыгының башка ведомствосындагы җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы еллык хисапларын, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турындагы еллык хисапларын тыңлый.

39 статья. Җирлек Советының эш тәртибе

1. Җирлек Советының эш тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Җирлек Советы эшенең төп формасы аның утырышлары, аларда җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Җирлек Советы утырышы, әгәр анда сайланган депутатлар санының кимендә 50 проценты катнашса, тулы хокуклы.

4. Җирлек Советының чираттагы утырышлары кирәк саен, әмма кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар җирлек башлыгы яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә өчтән бере инициативасы буенча чакырыла.

5. Совет утырышлары җирлек Башлыгы тарафыннан чакырыла. Җирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка - аны үткәрүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Җирлек Советы утырышлары ачык һәм хәбәрдар рәвештә үткәрелә. Җирлек Советының ачык утырышларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда җирлек Советы ябык утырышны уздыру турында карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик җирлек Советы тарафыннан чакырылган затлар, шулай ук законнар нигезендә утырышта катнашу хокукы булган затлар гына катнаша ала.

7. Җирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын

күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Җирлек Советы утырышы беркетмәсенә имза салынганнан соң җирлек башлыгының аның белән җирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала.

8. Җирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Җирлек Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Җирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемдә) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

Җирлек башлыгы һәм аның урынбасары булмаган очракта, Советның утырышын яшь буенча иң өлкән депутат ача һәм алып бара.

40 статья. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Җирлек Советы эшчәнлеген җирлек башлыгы оештыра.
2. Җирлек Советы Регламенты нигезендә, җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, депутатлар арасыннан, җирлек башлыгыннан тыш, даими яисә вакытлыча комиссияләр төзелергә мөмкин, (яисә) күрсәтелгән мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар җирлек Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.
3. Муниципаль программаларны, җирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, җирлек Советы карамагына кертелгән аеруча мөһим мәсьәләләр турында фикер алышу өчен җирлек Советы Регламенты нигезендә җирлек башлыгының хокукый акты нигезендә депутатлар, җирлек башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм җирлек халкы составындагы эшлекле, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

41 статья. Җирлек Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Җирлек Советы җирлек территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренең үтәлешен, җирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актларның үтәлешен, җирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларыннан, җирлекне үстерү программаларыннан файдалануны, җирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә контрольне гамәлгә ашыра.
2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары закон, әлеге Устав һәм башка муниципаль хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы карары белән, депутатлар арасыннан, күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләре төзелергә мөмкин.
3. Җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча кануннар нигезендә җирлек бюджеты акчаларыннан максатчан файдалануга, муниципаль милектән файдалануның нәтиҗәлелегенә тикшерү (ревизия) уздырылырга мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең контроль-хисап органы турында нигезләмә белән билгеләнә.
4. Җирлекнең башкарма комитеты, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Советы, җирлек Советы депутаты мөрәҗәгате буенча соралган мәгълүматны җирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә кануннарны, муниципаль хокукый актларны бозган очракта, хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.
5. Контроль функцияләрен гамәлгә ашыручы җирлек Советы җирлек башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-күрсәтмә эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

42 статья. Җирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Җирлек вәкиле җирлек Советы депутатлары арасыннан «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.
2. Җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгын тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

43 статья. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:
1) җирлек Советы үз-үзен таркату турында карар кабул итте;
2) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләрдә җирлек Советы таркалуы;
3) җирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кергән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен туктатуына бәйле рәвештә;
4) җирлек үзгәргән очракта, шулай ук җирлек бетерелгән очракта;
5) җирлек чикләрен үзгәртү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыгракка арткан очракта;
6) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылган очракта.
2. Җирлек Советы вәкаләтләренең вакытыннан алда туктатылуы аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.
3. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән срокларда уздырыла.

44 статья. Җирлек Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә җирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителергә мөмкин.
2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:
1) җирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
2) җирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;
3) җирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирүне уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.
3. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен тарату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рөхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.
4. Депутатлар арасыннан үзтаркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен җирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Җирлек Советы яки җирлек башлыгы карары буенча җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык тыңлауларына чыгарылырга мөмкин.
5. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылыгы җирлек Советы депутатларының һәм җирлек кешеләренең үз-үзләрен тарату инициативасын һәрьяклап һәм объектив рәвештә тикшерү мөмкинлеген

гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан яшерен тавыш бирү юлы белән өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Җирлек Советы үз-үзен таркату турындагы тәкъдимнәр кабат кире кагылган очракта, үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк булмаган вакытта күрсәтелергә мөмкин.

45 статья. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;

6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы туктатылса, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, җирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы чит ил гражданы;

8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

9) тиешле җирле үзидарә органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юлламалар;

11) әлеге Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 - 7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очракларда җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турында карар җирлек Советы тарафыннан кабул ителә, анда җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне билгеләнә.

3. “Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәгән очракта, җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

4. Депутат нигезсез сәбәпләрсез алты ай рәттән җирлек Советының барлык утырышларында депутат булмаган очракта, җирлек Советы депутаты вәкаләтләре җирлек Советы карары белән вакытыннан алда туктатыла.

5. Җирлек Советының җирлек депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча, ә әлеге нигез җирлек Советы утырышлары арасында барлыкка килгән очракта, - шундый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

6. Татарстан Республикасы Рәис, җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрне

вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн буларак, әлеге гаризаны җирлек Советына кергән көн санала.

7. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 8 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми басылып чыккан көннән җирлек Советы депутаты вәкаләтләре туктатыла.

8. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

IV бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

46 статья. Җирлек башлыгы - җирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Җирлек башлыгы җирлекнең югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Җирлек башлыгы җирлек советы тарафыннан сайлана.
3. Җирлек башлыгы бер үк вакытта җирлек советын һәм җирлекнең башкарма комитетын җитәкли.
4. Җирлек башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге башлыгы (Сөйки авыл җирлеге башлыгы) (алга таба - җирлек башлыгы).
5. Җирлек башлыгы вазифасы буенча «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советы депутаты булып тора.

47 статья. Җирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Җирлек башлыгы җирлек Советы депутатлары арасыннан яңа сайланган җирлек Советының беренче утырышында яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана, әгәр җирлек советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, җирлек Советы вәкаләтләре чорына.

Җирлек башлыгын сайлау җирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән җирлектә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләрнең, Раисның тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек Советы депутаты, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге сайланса, җирлек башлыгының сайланган башлыгы булып санала.

3. Җирлек башлыгы сайланганнан соң түбәндәге ант китерә:

«Сөйки авыл җирлеге башлыгы вазыйфасына керешкәндә, ант итеп әйтәм: миңа муниципаль берәмлек уставы тарафыннан бирелгән үз вәкаләтләрен башкарганда, хәзерге һәм киләчәк буыннар алдында муниципаль берәмлек өчен җаваплылыкны аңлап, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләрне хөрмәт итеп, икътисадый потенциалны гражданлык ризалыгына һәм арттыруга омтылырга, муниципаль берәмлекнең чәчәк атуы һәм аның халкы иминлеге хакына үзенең бурычларын намуслы, намуслы, намуслы рәвештә үтәргә».

4. Җирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, җирлек башлыгы билгеләнгән тәртиптә яңа җирлек башлыгын сайлаганчы җирлек эшчәнлегенә җитәкчелек итүне дәвам итә.

48 статья. Җирлек башлыгы статусы

1. Җирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Җирлек башлыгын «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советында даими нигездә биләп торган вазыйфага сайлаган очракта, ул җирлек башлыгының вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

3. Җирлек башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә җирлек халкының һәм җирлек Советының роле һәм хисап тота.

4. Җирлек башлыгы җирлек советына үз эшчәнлегенең нәтиҗәләре, җирлек башкарма комитеты һәм аның карамагындагы башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән җирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларны тапшыра.

5. Җирлек башлыгы:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгыльләнергә;

2) түбәндәге очраклардан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә коммерциягә карамаган оешма съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларында, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтендә катнашудан тыш) катнашу;

в) Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советында, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) Укытучы, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

6. Җирлек башлыгы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Җирлек башлыгы вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012

елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән каралган булса, вакытыннан алда туктатыла.

49 статья. Җирлек башлыгының вәкаләтләре

Җирлек башлыгы:

1) җирлек башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә, ышанычнамәсез җирлек исеменнән эш итә;

2) җирлек уставында билгеләнгән тәртиптә җирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка җиткерә;

3) җирлек Советы эшен оештыра, җирлек советы утырышларын җыя һәм аларда рәислек итә, җирлек Советының чираттан тыш сессиясен таләп итәргә хокуклы;

4) җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан бердәм началь принципларда җитәкчелек итә һәм үз компетенциясенә керә торган җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан үтәлгән өчен шәхси җаваплылык тота;

5) әлеге Устав билгеләгән тәртиптә җирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга, шулай ук җирлек Советының утырышлар беркетмәләренә кул куя һәм халыкка җиткерә;

6) җирлек Советы эшендә җәмәгатьчелек фикерен ачуны һәм исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә һәм халыкка даими рәвештә җирлек Советы эшчәнлеге турында мәгълүмат бирә;

7) атнага кимендә бер тапкыр гражданнарны шәхси кабул итә, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

8) җирлек акчалары, шул исәптән җирлек Советының эшчәнлеген тәэмин итүгә һәм тәэмин итүгә акчалар белән, җирлекнең расланган бюджеты нигезендә эш итә, банк учреждениеләрендә җирлекнең бюджет һәм башка счетларын ача һәм яба;

9) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча җирлек Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

10) җирлек Советы каравына җирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра;

11) җирлек Советы каравына җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын тәкъдим итә;

12) җирлек Советы раславына җирлек Башкарма комитеты структурасы проектын кертә, хезмәткәрләрнең иң чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды билгеләгән структура нигезендә җирлек башкарма комитетының штат расписаниесе раслый;

13) үз вазыйфасына билгеләп куя һәм муниципаль хезмәткәрләрне һәм җирлек башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын күрә;

14) җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм (яисә) җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхси җаваплылык тота; тиешле законнар нигезендә һәм үтәгәндә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

15) җирлек советына үз эшчәнлегенең нәтиҗәләре, җирлек Башкарма комитеты һәм аның карамагындагы башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән җирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисаплар тапшыра;

16) дәүләт һәм башка органнарда җирлек мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын күрә, җирлек исеменнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

17) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

50 статья. Җирлек башлыгы урынбасары

1. Җирлек башлыгы тәкъдиме белән җирлек советы депутатлары арасыннан җирлек башлыгының урынбасары сайлана.

2. Җирлек Советы депутаты, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге сайланса, җирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә функцияләрне башкара, җирлек башлыгының йөкләмәләрен үти, ә ул вакытлыча (авыруга яисә отпускка бәйле) булмаган очракта яисә үз бурычларын үтәмәгән йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан яисә суд карары буенча аңа карата аны сак астына алу рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чараларын күрү яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү очрагында җирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Җирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

5. Җирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге Уставның 45 статьясында каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

6. Җирлек башлыгының урынбасары җирлек Советы депутатлары санының кимендә өчтән бере санында җирлек башлыгы инициативасы белән кабул ителә торган җирлек Советы карары нигезендә теләсә кайсы вакытта вазыйфасыннан алынырга мөмкин. Җирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

7. Җирлек башлыгы урынбасары түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә;

2) түбәндәге очраклардан тыш, коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия белән идарә итүдә катнашудан, шул исәптән җирле үзидарә органында төзелгән, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез милек милекчеләре ширкәтенең съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашудан тыш) катнашу;

в) Россия Федерациясе субъектының муниципаль берәмлекләре советында, башка муниципаль берәмлекләрнең берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г)идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә муниципаль берәмлек булган оешманы гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен оешманы гамәлгә куючының муниципаль берәмлек исеменнән оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) мөгаллимлек, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яки күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәткә карамаган оешмалар һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

6. Җирлек башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Җирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән каралган булса, вакытыннан алда туктатыла.

51 статья. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

1. Авыл җирлеге башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага чыгару;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 06.10.2003 маддәсе нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы туктатылса, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия

Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, җирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы чит ил гражданы;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

11) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез булуының тотрыклылыгын тәэмин итү;

12) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 3.1-1, 3.2, 4 - 5, 6.2 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлекне, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгән очракта, үзгәртеп кору;

13) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә җирлек тарафыннан муниципаль берәмлек статусын югалту;

14) муниципаль берәмлек чикләрен яисә җирлекнең шәһәр округы белән берләшүен үзгәртү аркасында килеп чыккан 25 проценттан артыкка муниципаль берәмлек сайлаучылары санын арттыру.

2. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә суд карары нигезендә аны сак астына алу яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен җирлек башлыгы урынбасары башкара.

3. Җирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль сайлауларда сайлана торган җирлек башлыгын сайлаулар «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән срокларда уздырыла.

4. Вәкаләтләре Татарстан Республикасы Дәүләт хакимиятенең иң югары башкарма органы җитәкчесе (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең иң югары башкарма органы җитәкчесе) хокукый акты нигезендә вакытыннан алда туктатылган җирлек башлыгы җирлек башлыгы вазыйфасыннан ваз кичү турында йә җирлек башлыгын отставкага чыгару турындагы карар нигезендә әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять биргән, муниципаль сайлауларда сайланучы җирлек башлыгын вакытыннан алда сайлаулар суд карары законлы көченә кергәнче билгеләнеп куела алмый.

5. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлек Советы тарафыннан үз составыннан яисә конкурс нәтиҗәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан сайланып куелган җирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре шул рәвешле туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта җирлек Советының вәкаләтләр чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, җирлек башлыгын җирлек Советы составыннан сайлау җирлек Советының яңа сайланган беренче утырышында гамәлгә ашырыла, ә җирлек башлыгын конкурс комиссиясе тарафыннан конкурс нәтиҗәләре буенча тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайлап кую - җирлек Советы тулы хокуклы составта сайланган көннән алып өч ай эчендә башкарыла.

6. Вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган җирлек башлыгы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) җирлек башлыгы вазыйфасыннан баш тарту турында йә җирлек башлыгын отставкага чыгару турында җирлек Советы карары нигезендә әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарына шикаять биргән очракта, җирлек Советы үзенең составыннан яисә конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан суд карары закон көченә кергәнче җирлек башлыгын сайлау турында карар кабул итәргә хокуксыз.

7. Җирлек башлыгы урынбасары булмаган очракта, җирлек башлыгының вәкаләтләрен вакытлыча җирлек Советы депутаты башкара, ул җирлек Советының якындагы утырышында башка депутатлар, инициатив депутатлар тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайлана.

52 статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль конституциячел законнарда, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә ышанычны югалткан очракта эштән азат ителергә тиеш:

1) федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, яклар конфликтын булдырмау һәм (яисә) җайга салу чараларын затның күрмәве;

2) үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләрне тапшырмау, федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, алдан ук тулы булмаган белешмәләр тапшыру яисә, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, белә торып дөрес булмаган белешмәләр тапшыру;

3) федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, затның коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) эшкуарлык эшчәнлеген башкару;

5) әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтына китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат ышанычын югалтуга бәйле рәвештә шулай ук Россия Федерациясе дәүләт вазыйфасын, Россия Федерациясе субъекты дәүләт вазыйфасын биләүче зат тарафыннан муниципаль вазыйфа кабул ителмәгән очракта, яклар конфликтын булдырмау һәм (яисә) җайга салу чаралары, федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, аңа буйсынган зат булган затлар эштән чыгарылырга (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш.

3. Коррупциячел хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата шикаять бирү (вазыйфасыннан азат итү) рәвешендә коррупцион хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә түләтүләр тиешле вазыйфаны биләгән дәүләт органы (җирле үзидарә органы) тарафыннан «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясында каралган ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителгән затлар реестрына кертелә.

V бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

53 статья. Җирлекнең башкарма комитеты - җирлекнең җирле үзидарә башкарма-күрсәтмә органы

1. Җирлекнең башкарма комитеты җирлек җирле үзидарәсенең башкарма-күрсәтмә органы булып тора.

2. Җирлек башкарма комитетының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Сөйки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге башкарма комитеты. Кыскартылган вариант - «Сөйки авыл җирлегенең башкарма комитеты» (алга таба - җирлекнең башкарма комитеты).

3. Җирлекнең башкарма комитеты җирлек Советына һәм җирлек халкына хисап тота һәм аның контролендә була.

4. Җирлекнең башкарма комитетына үз исеме белән мөһер, бланклар бирелгән.

5. Җирлек башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

54 статья. Җирлекнең Башкарма комитеты структурасы

1. Җирлекнең башкарма комитеты структурасы җирлек башлыгының тәкъдиме буенча җирлек советы тарафыннан раслана.

2. Җирлек башкарма комитеты структурасына җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары (секретаре), җирлек башкарма комитетының башка вазыйфаи затлары керә.

55 статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Башкарма комитет:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- җирлек бюджеты проектын эшләүне, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын тәэмин итә;
- җирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен үтәүне оештыра;
- җирлек бюджетының үтәлеше турында хисап, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен үтәү турында хисаплар әзерли;
- җирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне җыюны оештыра һәм әлеге белешмәләрне дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бирүне оештыра;
- җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын әзерләүне һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;
- җирлек советы тарафыннан расланган (хупланган) стратегик планлаштыру документларын гамәлгә ашыруны мониторинглау һәм тикшереп тору;

2) җирлек территориясендә муниципаль милеккә идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;
- җирлек Советы карары белән билгеләнә торган очракларда җирлек Советының килештерүенә (раславына) муниципаль мөлкәтне читләштерү турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында да;
- муниципаль милектәге предприятиеләр, оешмалар белән җирлекнең икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында шартнамәләр төзи; җирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;
- җирлек советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэмин итүне һәм муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәэмин итүне гамәлгә

ашыра, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп оештыру һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның җитәкчеләрен үз вазыйфасыннан азат итә;

- муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып ала; җирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция җитештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль-мәдәни ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәт күрсәтү эшләренә заказчы булып тора, җирлекнең үз матди һәм финанс чараларыннан файдаланып, башка эшләрне башкаруга заказчы булып тора;
- авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүгә ярдәм итә, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

3) территориаль планлаштыру, җирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә җирлекнең генераль планы проектын һәм җирлекнең башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын эшли һәм Совет раславына кертә, аларны гамәлгә ашыруны тәэмин итә;
- җирләрне резервлаштыра һәм муниципаль ихтыяҗлар өчен җирлек чикләрендә җир кишәрлекләрен тартып ала;
- җирлек чикләрендә муниципаль җир контролен гамәлгә ашыра,
- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда, мондый карау барышында ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында биналарны, корылмаларны карый һәм тәкъдимнәр бирә,
- индивидуаль торак төзелеше объектын яисә бакча йортын планлаштырыла торган төзү яисә реконструкцияләү турында хәбәрнамәдә (алга таба - планлаштырыла торган төзелеш турында) индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортының билгеләнгән параметрларына һәм индивидуаль торак төзелеше объектын яисә җир кишәрлегендә бакча йортын урнаштыруның мөмкин булган параметрларына туры килү, күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортының параметрларын планлаштырылган төзү турында хәбәрнамәдә һәм (яисә) индивидуаль торак төзелеше объектын яисә җир кишәрлегендә урнаштыруның ярамавы, индивидуаль торак объектын яисә реконструкцияләнгәнгә яисә корылманы җир кишәрлегендә урнаштыруның туры килмәве турында, индивидуаль торак объектын яисә реконструкцияләнгән индивидуаль торак объектын төзүнең яисә бакча йортын төзүнең яисә бакча йортын төзүнең яисә бакча төзүнең индивидуаль төзелеш участокларын реконструкцияләү турындагы таләпләргә туры килмәве хакында хәбәр җибәрә;
- Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү турында, үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү яисә аны капиталь төзелеш объектларын рөхсәт ителгән төзүнең, реконструкцияләүнең җир белән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында яисә федераль законнарда билгеләнгән капиталь төзелеш объектлары параметрларына туры китерү турындагы карарны кабул итә;
- максатчан билгеләнеш буенча файдаланылмый торган яисә Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган җир кишәрлеген тартып алу турында карарлар кабул итә;
- үз белдеге белән төзелгән корылманы сүтүне яисә сүтүне Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда билгеләнгән таләпләргә туры китерүне гамәлгә ашыра;
- муниципаль милектәге җирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;
- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;
- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

- Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә, су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, алардан файдалануның чикләүләре турында халыкка мәгълүмат бирә;
- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда, мондый карау барышында ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында биналарны, корылмаларны карый һәм тәкъдимнәр бирә.
4) төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:
- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;
- адресларга адреслар бирүне, адресларны үзгәртү, аннулировать итүне, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмиятле җирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирүне, мондый исемнәрне үзгәртү, аннулировать итүне, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;
- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра һәм аларда юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәэмин итә, парковкалар (парковка урыннары) төзүне һәм аларның эшчәнлеген тәэмин итүне дә кертеп;
- халыкка транспорт хезмәте күрсәтү һәм җирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру өчен шартлар тудыра;
5) торак өлкәсендә:
- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарга мохтаҗлар буларак билгеләнгән тәртиптә гражданнарны исәпкә ала;
- торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарга күчерү турында билгеләнгән тәртиптә карар кабул итә, торак урыннарны яңадан урнаштыруны һәм яңадан планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таный;
- җирлектә яшәүче һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булган аз керемле гражданнарны, торак законнары нигезендә торак урыннары белән тәэмин итә;
6) авыл хуҗалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә:
- авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерү һәм авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;
7) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм халыкка башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:
- җирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;
- халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;
- җирлек китапханәләренең китапханә фондларын туплау һәм саклауны тәэмин итү халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыра;
- ял вакытын оештыру һәм җирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;
- җирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тәэмин итә, җирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;
- җирлек халкының күпләп ял итүе өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәэмин итү дә керә;
- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды төзи торган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен уздыруны оештыра, энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

- «Җылылык белән тәэмин итү турында» 2010 елның 27 июлендәге 190-ФЗ номерлы Федераль законда каралган җылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- «Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында» 2011 елның 07 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль законда каралган су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү өлкәсендәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- җирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программасын, җирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын, таләпләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын эшли һәм раслый;

8) төзекләндерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- җирлек Советы карары белән расланган Төзекләндерү кагыйдәләре нигезендә җирлек территориясен төзекләндерүне оештыра;

- Төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аның предметы булып җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү тора.

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарыннан, махсус сакланылучы табигать территорияләрендәге урманнардан файдалануны, саклауны, аларны торгызуны оештыра;

9) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- җирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судта, җирлекнең җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын боза торган актларына шикаять бирә;

- җирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм алардан килгән зыяннарны бетерүдә катнаша;

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәэмин итә;

- җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтүне, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, җирлек халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның җирле резервларын булдыруны тәэмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яисә барлыкка килү турында халыкка вакытында хәбәр итүне һәм халыкка мәгълүмат бирүне тәэмин итә;

- җирлек территориясендә һәлакәттән коткару хезмәтләренең һәм (яисә) авария-коткару формированиеләренең эшчәнлеген булдыруны, аның эчтәлеген һәм оештырылуын тәэмин итә;

- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткәрүгә, спорт, тамаша кылу һәм башка массакүләм иҗтимагый чараларны оештыруга бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- террорчылыкны һәм экстремизмны кисәтүдә, шулай ук җирлек территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтиҗәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнаша;

- җирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын күрә;

- җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, җирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне оештыра, муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә оештыра;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

- депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгели, шулай ук җирле үзидарә органнары тарафыннан депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган урыннарның исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели;

10) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- җирлек милкендәге Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләрен) саклауны, алардан файдалануны һәм аларны популярлаштыруны, җирлек территориясендә урнашкан җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни халык объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләрен) саклауны, алардан файдалануны һәм аларны популярлаштыруны тәэмин итә;

- җирле халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыра, җирлектә халык сәнгать һөнәрләрен саклап калу, торгызу һәм үстерү шартлары тудыра;

- җирлек территориясендә урнашкан муниципаль музейларның эчтәлеген тәэмин итә;

- җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

11) җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен башкару өлкәсендә;

- җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм алардан тиешенчә файдалануны тәэмин итә;

- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны тәэмин итә, Поселение Советы карарлары нигезендә

12) башка вәкаләтләр:

- җирлек Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка төрле тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- җирлекнең архив фондын булдыруны тәэмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элемтәләрне гамәлгә ашыра;

- җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында җирлек өчен социаль әһәмиятле эшләрне (шул исәптән кизү торулыкларны) ирекле нигездә башкаруга гражданнарны җәлеп итү турында карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;

- муниципаль хезмәтләр реестрын төзү һәм алып бару тәртибен билгели;

- җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне, законнарда, әлеге Уставта каралган вәкаләтләрдән тыш, җирлек Советы карарлары белән җирлек Советы яисә җирлекнең башка җирле үзидарә органнары компетенциясенә кертә.

2. Җирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Җирлекнең муниципаль контроль өлкәсендәге башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру. Муниципаль контроль төрләре һәм аларны гамәлгә ашыруга вәкаләтле җирле үзидарә органнары исемлеге муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы билгеләгән тәртиптә алып барыла;

2) җирле үзидарә органнарына вәкаләтләр бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимиятенең вәкаләтле органнары тарафыннан раслана торган типовой административ регламентлар нигезендә җирле үзидарә органнарына вәкаләтләр бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтиҗәлелегенә мониторинг ясауны һәм уздыруны оештыру һәм уздыру, авыл җирлекләрендә җирле үзидарәнең вәкаләтле органнары гамәлгә ашыра торган муниципаль контрольне исәпкә алмаганда, күрсәткечләрен һәм методикасын Россия Федерациясе Хөкүмәте раслый;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Россия Федерациясе субъектларының башка норматив хокукый актларында каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Юридик затларга, индивидуаль эшкуарларга муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, тикшерүләрне оештыруга һәм уздыруга бәйле мөнәсәбәтләргә карата «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

3. Башкарма комитет җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге хокукларга ия:

- җирлек музейлары төзергә;

- җирлектә нотариус булмаган очракта кануннарда каралган нотариаль гамәлләр кылырга;
- опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашырга;
- җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итәргә;
- җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашырга;
- муниципаль янгын сакчылары төзергә;
- туризмны үстерү өчен шартлар тудырырга;
- кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтергә;
- «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә оешмаларга инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтергә;
- торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын бирергә;
- җирлек территориясендә яшәүче хуҗалардан башка хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашырырга;
- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашырырга;
- инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын, җайлашу физик культурасын һәм җайлашу спортын үстерүгә ярдәм итәргә;
- «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашырырга;
- участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирү;
- алкоголь, наркотик яки башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын күрергә.

56 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрнең үзара хезмәттәшлеге һәм хәл ителеше нигезләре

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе җирлек советы тарафыннан билгеләнә ала.
2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын уздыру юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VI бүлек. ҖИРЛЕК ҮЗИДАРӘСЕНЕҢ БАШКА ОРГАННАРЫ

57 статья. Җирлекнең контроль-хисап органы

1. Җирлекнең контроль-хисап органы вәкаләтләрен «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең контроль-хисап палатасы башкара торган даими эшләүче, финанс контроле коллегиаль органы булып тора.

2. «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең контроль-хисап палатасын оештыру һәм аларның эшчәнлек тәртибе, вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы федераль законнар, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, Россия Федерациясенең башка федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары, әлеге Устав, Татарстан Республикасы Кама Тамагы районы» муниципаль берәмлеге Советы тарафыннан расланган Контроль-хисап палатасы турында нигезләмә, башка муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнары эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

VII бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ХЕЗМӘТ УЗУ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРНЫ БИЛӘҮ

58 статья. Гомуми нигезләмәләр

1. Муниципаль хезмәт - хезмәт шартнамәсе (контракты) төзү юлы белән биләнә торган муниципаль хезмәт вазыйфаларында даими нигездә гамәлгә ашырыла торган гражданнарның һөнәри эшчәнлеге.

2. Муниципаль хезмәт вазыйфалары Татарстан Республикасы законы белән раслана торган Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестры нигезендә муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

3. Муниципаль хезмәтне финанслау җирлек бюджеты акчалары исәбеннән башкарыла.

4. Россия Федерациясе дәүләт телен белгән гражданнар муниципаль хезмәттә тигез файдалана алалар һәм аны җенесенә, расасына, милләтенә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, яшәү урынына, дингә мөнәсәбәтенә, инануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең һөнәри һәм эшлекле сыйфатларына бәйле булмаган башка шартларга тигез хокуклы.

Муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен кирәкле һөнәри белем дәрәҗәсенә, муниципаль хезмәт стажына яисә белгечлек, әзерлек юнәлеше буенча эш стажына карата квалификация таләпләре муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен типлаштырылган квалификация таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы законы белән муниципаль хезмәт вазыйфалары классификациясе нигезендә билгеләнә торган муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

Вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәкле белемнәргә һәм күнекмәләргә карата квалификация таләпләре, муниципаль хезмәткәрнең һөнәри хезмәт эшчәнлеге өлкәсенә һәм төренә карап, аның вазыйфаи инструкциясе белән билгеләнә. Муниципаль хезмәткәрнең вазыйфаи инструкциясендә шулай ук белгечлеккә, әзерлек юнәлешенә карата квалификация таләпләре дә каралырга мөмкин.

59 статья. Муниципаль хезмәт вазыйфасы

1. Муниципаль хезмәт вазыйфасы - әлеге Устав нигезендә барлыкка килә торган җирлекнең җирле үзидарә органындагы вазыйфа, җирле үзидарә органының яисә

муниципаль вазыйфаны биләүче затның вәкаләтләрен үтәүне тәэмин итү буенча билгеләнгән түгәрәк белән.

60 статья. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, муниципаль хезмәткәр

1. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар - җирлек депутатлары, җирлекнең сайланулы җирле үзидарә органнары әгъзалары, җирлек Советы карары белән расланган исемлек нигезендә җирлек җирле үзидарә органнарының сайланулы вазыйфаи затлары.

2. Муниципаль хезмәткәр федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә башкаручы граждан, муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча җирлек бюджеты акчалары исәбеннән түләнә торган акчалата хезмәт вазыйфаларын үтәүче граждан була.

3. Җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген техник яктан тәэмин итү вазыйфаларын башкаручы затлар муниципаль хезмәт вазыйфаларын башкармыйлар һәм муниципаль хезмәткәрләр булып тормыйлар.

61 статья. Муниципаль хезмәткәрнең хокуклары һәм бурычлары

1. Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә хокуклы:

1) аның муниципаль хезмәтнең биләгән вазыйфасы буенча хокукларын һәм бурычларын билгеләүче документлар, вазыйфаи бурычларын үтәүнең сыйфатын бәяләү критерийлары һәм хезмәт буенча алга китү шартлары белән танышу;

2) вазыйфаи бурычларны башкару өчен кирәкле оештыру-техник шартларны тәэмин итү;

3) хезмәт өчен түләү һәм хезмәт законнары, муниципаль хезмәт турындагы законнар һәм хезмәт шартнамәсе (контракт) нигезендә башка түләүләр;

4) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен бирү, шулай ук еллык түләүле отпускны тәэмин итә торган ял;

5) билгеләнгән тәртиптә вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәкле мәгълүматны һәм материалларны алу, шулай ук җирлекнең җирле үзидарә органы эшчәнлеген камилләштерү турында тәкъдимнәр кертүгә;

6) муниципаль хезмәтнең вакантлы вазыйфасын биләүгә конкурста үз инициативасы белән катнашу;

7) муниципаль хокукый акт нигезендә җирле бюджет акчалары исәбеннән өстәмә һөнәри белем алу;

8) үзенең шәхси мәгълүматларын яклау;

9) үз эшенең барлык материаллары, һөнәри эшчәнлекләре турында чакыртып алулар һәм аларны шәхси эшенә керткәнче башка документлар белән танышу, шулай ук аның язма аңлатмаларын шәхси эшенә беркетеп кую;

10) берләшмә, һөнәри берлекләр төзү хокукын да кертеп, үз хокукларын, социаль-икътисадый һәм һөнәри мәнфәгатьләрен яклау өчен;

11) хезмәт законнары нигезендә индивидуаль хезмәт бәхәсләрен карау, муниципаль хезмәттә үз хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, аларның бозуларына карата судка шикаять белдерүне дә кертеп;

12) Россия Федерациясе законнары нигезендә пенсия белән тәэмин итү.

2. Муниципаль хезмәткәр, контракт буенча җирле администрация башлыгы вазыйфасын биләүче муниципаль хезмәткәрдән гайре, яллаучы вәкиленә (эш бирүче) алдан язма рәвештә башка түләүле эшне башкарырга хокуклы, әгәр бу мәнфәгатьләр конфликтына китермәсә һәм «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаса, ул башка түләүле эшне башкарырга хокуклы.

3 Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә бурычлы:

1) Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларын, конституцияне (уставларны), законнарны һәм Россия Федерациясе субъектларының башка норматив хокукый актларын, муниципаль берәмлек уставын һәм башка муниципаль хокукый актларны үтәргә һәм аларның үтәлешен тәэмин итәргә;

2) вазыйфаи инструкция нигезендә вазыйфаи бурычларны башкарырга;

3) вазыйфаи бурычларын үтәгәндә расага, милләтенә, теленә, дингә һәм башка шартларга бәйсез рәвештә кеше һәм гражданның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәргә;

4) җирле үзидарә органында билгеләнгән эчке хезмәт тәртибе, вазыйфаи инструкция кагыйдәләрен, хезмәт мәгълүматы белән эшләү тәртибен үтәргә;

5) вазыйфаи бурычларны тиешенчә үтәү өчен кирәкле квалификация дәрәҗәсен сакларга;

6) дәүләт серен һәм федераль законнар белән саклана торган башка серне тәшкил итүче белешмәләрне, шулай ук вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә мәгълүм булган белешмәләрне, шул исәптән гражданнарның шәхси тормышына һәм сәламәтлегенә кагылышлы яисә аларның намусына һәм абруена кагылышлы белешмәләрне фаш итмәскә;

7) дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне, шул исәптән аңа вазыйфаи бурычларны башкару өчен бирелгән мөлкәтне сакларга;

8) үз гаиләсенең үзе һәм әгъзалары турында Россия Федерациясе законнарында каралган белешмәләрне билгеләнгән тәртиптә тапшырырга;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату турында яллаучы (эш бирүчегә) вәкиленә (чит ил гражданлыгы) Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы (подданствосы) хәбәр итәргә, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга хокуклы, муниципаль хезмәткәргә бу турыда билгеле булган көнне, әмма Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы (подданствосы) туктатылган көннән алып биш эш көненнән дә соңга калмыйча, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга хокуклы;

10) чит дәүләтнең гражданлыгын (подданствосын) сатып алу турында яки чит дәүләт территориясендә гражданның даими яшәү хокукын раслый торган, бу хакта муниципаль хезмәткәргә билгеле булган көндә, әмма чит дәүләт гражданлыгы (подданствосы) алынган көннән алып биш эш көненнән дә соңга калмыйча, гражданның чит ил территориясендә яшәү хокукын яисә граждан даими яшәү хокукын раслый торган башка документ алганнан соң, яллаучының (эш бирүчегә) вәкиленә (эш бирүчегә) язма рәвештә хәбәр итәргә;

11) әлеге Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне үтәргә, йөкләмәләрне үтәргә, тыюларны бозмаска;

12) вазыйфаи бурычларын үтәгәндә мәнфәгатьләр конфликтына китерергә мөмкин булган шәхси кызыксыну турында яллаучы (эш бирүче) вәкиленә язма рәвештә хәбәр итәргә һәм мондый конфликтны булдырмау чараларын күрергә. Муниципаль хезмәткәр үзенә бирелгән хокуксыз йөкләмәне үтәргә хокуксыз. Тиешле җитәкчедән муниципаль хезмәткәр фикеренчә, хокуксыз булган йөкләмәне алганда, муниципаль хезмәткәр, йөкләмә биргән җитәкчегә, Россия Федерациясенең федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары нигезләмәләре күрсәтелеп, әлеге йөкләмәне үтәгәндә бозылырга мөмкин булган муниципаль хокукый актлар нигезләмәләрен күрсәтеп, әлеге йөкләмәнең хокуксызлыгын нигезләүне язма рәвештә тапшырырга тиеш. Әлеге йөкләмәнең җитәкчесе язма рәвештә раслаган очракта, муниципаль хезмәткәр аны үтәүдән баш тартырга тиеш. Муниципаль хезмәткәрнең хокуксыз йөкләмәсен үтәгән һәм әлеге йөкләмәне биргән очракта, җитәкче Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы була.

62 статья. Муниципаль хезмәткәргә бирелә торган гарантияләр

1. Муниципаль хезмәткәргә түбәндәгеләр гарантияләнә:

1) вазыйфаи инструкция нигезендә аның вазыйфаи бурычларын үтәвен тәэмин итә торган эш шартлары;

2) акчалата керемне үз вакытында һәм тулы күләмдә алуга хокук;

3) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен бирү, шулай ук еллык түләүле отпускны тәэмин итә торган ял;

4) муниципаль хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән муниципаль хезмәткәр пенсиягә чыкканнан соң;

5) тиешле еллар эшләгән өчен һәм инвалидлыкка бәйле рәвештә пенсия белән тәэмин итү, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең гаилә әгъзаларын вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә вафат булган очракта пенсия белән тәэмин итү;

6) вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрнең сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә зыян китерү очрагына мәҗбүри дәүләт иминләштерүе;

7) муниципаль хезмәткәр муниципаль хезмәт узган вакытта яисә аны туктатканнан соң авыру очрагында яисә хезмәткә сәләтне югалткан очракта, әмма ул вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә барлыкка килгән мәҗбүри дәүләт социаль иминиятләштерүе;

8) федераль законнарда билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда аның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрне һәм аның гаилә әгъзаларын көчләүдән, янаулардан һәм башка хокук булмаган гамәлләрдән яклау.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органы бетерелүгә йә җирлекнең җирле үзидарә органы хезмәткәрләре штаты кыскаруга бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрләр белән хезмәт килешүе өзелгәндә, муниципаль хезмәткәргә, оешма бетерелүгә йә оешма хезмәткәрләре штаты кыскартылуга бәйле рәвештә хезмәткәрләр эштән азат ителгән очракта, хезмәткәрләр өчен хезмәт законнарында билгеләнгән гарантияләр бирелә.

3. Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль хезмәткәрләргә өстәмә гарантияләр бирелергә мөмкин.

63 статья. Муниципаль хезмәткәрнең дисциплина җаваплылыгы

1. Дисциплинар гамәл кылган өчен - муниципаль хезмәткәрләргә аның өстенә йөкләнгән хезмәт бурычларын үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен - яллаучы (эш бирүче) вәкиле түбәндәге дисциплинар түләтүләр кулланырга хокуклы:

1) кисәтү;

2) шелтә;

3) муниципаль хезмәттән тиешле нигезләрдә эштән азат итү.

2. Дисциплинар гаеп эшләгән муниципаль хезмәткәр вакытлыча (ләкин бер айдан да артык түгел), аның дисциплинар җаваплылыгы турындагы мәсьәләне хәл итүгә кадәр, хезмәт бурычларын үтәүдән акчалата түләүне саклап калу белән читләштерелергә мөмкин. Муниципаль хезмәткәрне вазыйфаи бурычларын үтәүдән читләштерү бу очракта муниципаль хокукый акт белән башкарыла.

3. дисциплинар түләтүләрне куллану һәм бетерү тәртибе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очраклардан тыш, хезмәт законнары белән билгеләнә.

VIII бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

64 статья. Юридик зат хокукларына ия җирлекнең җирле үзидарә органнары

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик затның хокуклары белән җирлек Советына һәм җирлекнең башкарма комитетына бирелә.

65 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнары, юридик затлар буларак

1. Җирлек исеменнән милек һәм башка хокуклар һәм бурычлар сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга җирлек башлыгы мөмкин.
2. Җирлек Советы, җирлекнең башкарма комитеты идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

66 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнарын финанслау

Җирлекнең җирле үзидарә органнарын тоту чыгымнарын финанслау бары тик җирлек бюджетының үз керемнәре исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.

IX бүлек ДЕПУТАТЛАРГА, ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗИФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

67 статья. даими нигездә эшләүче җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары һәм җирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

Даими нигездә эшләүче җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары һәм җирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, Татарстан Республикасында җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнә.kodeks://link/d?nd=423904151&prevdoc=543282598

68 статья. Җирлек Советы депутатларының кагылгысызлык гарантияләре, Җирлек башлыклары

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек башлыгының, җинаять яисә административ җаваплылыкка тартылган хокукларын гарантияләү, тоткарлау, кулга алу, тентү, сорау алу, аларга карата башка җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылу, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны депутатларына, аларның багажына, шәхси һәм хезмәт транспорт чараларына карата оператив-эзләнү чараларын үткәргәндә, алар тарафыннан кулланыла торган элемтә чараларын исәпкә алганда федераль законнар белән билгеләнә.
2. Федераль закон нигезендә җирлек Советы депутаты күрсәтелгән фикер, тавыш биргәндә күрсәтелгән позиция, депутат, җирлек башлыгы статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, әйтелгән фикерләре, позициясе өчен җинаять яисә административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә җирлек Советы депутаты, җирлек башлыгы тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яки федераль законда каралган башка хокук бозулар кылган очракларга кагылмый.

X бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ

69 статья. Җирле органнарның һәм вазыйфаи затларның җаваплылыгы Җирлек үзидарә

Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кануннар нигезендә җирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы булалар.

Гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарларга, җирле үзидарә органнарының һәм җирлекнең җирле үзидарә вазыйфаи затларының карарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата законда билгеләнгән тәртиптә судка яисә арбитраж судка шикаять бирелергә мөмкин.

70 статья. Җирлек Советы депутатларының җирлек халкы алдында җаваплылыгы

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек башлыгының, җирлек халкының, җаваплылыгы аны сайлаган җирлек халкының ышанычын югалту нәтиҗәсендә барлыкка килә.
2. Җирлек халкының ышанычын югалткан җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, әлеге Уставта каралган нигезләрдә һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

71 статья. Җирлек җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдындагы җаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә җирлек Советының, җирлек башлыгының дәүләт алдындагы җаваплылыгы алар тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав бозылган, шулай ук җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре тиешенчә гамәлгә ашырылмаган очракта, тиешле суд карары нигезендә башлана.kodeks://link/d?nd=9004937&prevdoc=543282598kodeks://link/d?nd=917001793&prevdoc=543282598
2. Җирлек Советының нигез һәм аны тарату тәртибе, җирлек башлыгын вазыйфасыннан ваз кичү һәм отставкага чыгару тәртибе «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.kodeks://link/d?nd=901876063&prevdoc=543282598&point=mark=000000000000000000000000000000000000000000000007D20K3

72 статья. Физик һәм юридик затлар алдында җирлек җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Физик һәм юридик затлар алдында җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарә вазыйфаи затларының җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

73 статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә ышанычны югалткан очракта эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) яклар арасындагы конфликтны булдырмау һәм (яисә) җайга салу чараларын затның күрмәве;

2) әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре хакында белешмәләрне тапшырмау яисә белә торып дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

3) федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, затның коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) эшкуарлык эшчәнлеген башкару;

5) әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтына китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат ышанычын югалтуга бәйле рәвештә эштән чыгарылырга (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүче зат муниципаль вазыйфаны танымаган очракта, яклар аңа буйсынган зат булган мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яисә) җайга салу чаралары.

3. Коррупциячел хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата куллану, эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү) рәвешендә түләтүләр турында белешмәләр җирле үзидарә органы тарафыннан ярты җирлек кертелә, анда бу зат тиешле вазыйфаны биләгән, ышаныч югалтуга бәйле рәвештә эштән чыгарылган затлар реестрына «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясында каралган ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителгән затлар реестрына кертелә.

XI бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

74 статья. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына түбәндәгеләр керә:

1) җирлек уставы, җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар;

2) җирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) әлеге Уставта каралган җирлек башлыгының, җирлек башкарма комитетының һәм җирле үзидарәнең башка органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының хокукый актлары.

2. Җирлек уставы һәм җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм җирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Җирлек советы үз компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге җирлек уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча җирлек территориясендә башкару өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар, җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар, шулай ук җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, җирлек уставы белән кертелгән башка мәсьәләләр буенча карар кабул итә. Җирлек Советы карарлары, җирлек территориясендә үтәү өчен

мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Җирлек башлыгы җирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкарган очракта, җирлек башлыгының тавышы җирлек Советы карарларын кабул иткәндә җирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

4. Җирлек башлыгы җирлек Советы рәисе вәкаләтләрен яки җирлек башкарма комитетының әлеге статьяның 6 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарын һәм күрсәтмәсен үтәгән очракта, җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча әлеге җирлек Уставында һәм җирлек Советы карарларында билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә, җирлек башлыгы җирлек Башкарма комитеты башлыгының вәкаләтләрен башкарган очракта, җирлек Советы карарын һәм күрсәтмәсен бастырып чыгара. Җирлек башлыгы «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә әлеге җирлек Уставы компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

5. Җирлек Советы рәисе җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, җирлек Советы карарларына кул куя.

6. Җирлек башлыгы федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге җирлек Уставында, җирлек Советының норматив хокукый актларында билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча һәм җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча башкарма комитетның карарларын, шулай ук җирлек башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

7. Муниципаль хокукый актлар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга, башка федераль законнарга һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.kodeks://link/d?nd=9004937&prevdoc=543282598kodeks://link/d?nd=901876063&prevdoc=543282598&point=mark=000000000000000000000000000000000000000000000000007D20K3kodeks://link/d?nd=917001793&prevdoc=543282598

8. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешмалар җитәкчеләре, җирлекнең җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

75 статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне җирлек халкы тарафыннан турыдан-туры җирле референдумда (гражданнар җыенында) белдерелгән гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән хәл ителә.

2. Әгәр җирлек халкын турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) өстәмә таләп ителсә, компетенциясенә күрсәтелгән актны кабул итү кирә торган җирлек Советы яисә җирлек башлыгы референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу җирлек башлыгын чакыртып алу өчен нигез булып тора.

76 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кабул итә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

1) Җирлек Советы - җирлек Советы карарлары;

2) Җирлек башлыгы - җирлек башлыгының карарлары һәм күрсәтмәләре, җирлек Советы карарлары һәм күрсәтмәләре, җирлек башкарма комитеты карарлары һәм күрсәтмәләре.

2. Җирлек җирле үзидарәсенең башка вазыйфаи затлары әлеге Устав, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукый актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

77 статья. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге прокуроры, шулай ук аны алып бару мәсьәләләре буенча контроль-хисап органы тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга теркәлә торган документларның исемлеге һәм формасы тиешенчә җирлек Советы Регламенты һәм җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Җирлекләрнең эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен яңа таләпләр билгели торган яисә муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган мәҗбүри таләпләрне үзгәртә торган муниципаль хокукый актлары проектлары, инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурычлар, тиешле муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасы законы нигезендә билгеләнгән тәртиптә җайга салу йогынтысы бәяләнергә мөмкин, моңа түбәндәгеләр керми:

1) җирлек Советының җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, юкка чыгаручы норматив хокукый актлары проектлары;

2) җирлек Советының бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган норматив хокукый актлары проектлары.

3) гадәттән тыш хәлләр режимы гамәлдә булган чорда табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукый актлар проектларына.

4. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының җайга салу йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертүгә этәрә торган нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектларының һәм җирле бюджетларның нигезләнмәгән чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итә торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында уздырыла.

78 статья. Җирлек Советының хокукый актлары

1. Җирлек советы үз компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, җирлек уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча җирлек территориясендә башкару өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар,

җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар, шулай ук җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав тарафыннан үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Җирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек территориясендә үтәү өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Җирлек Советының җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм бетерүне, җирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары җирлек башлыгы инициативасы белән генә яисә аның бәяләмәсе булганда гына җирлек Советы каравына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә аларга җирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә утыз көн эчендә җирлек Советына тапшырыла.

4. Җирлек Советы карарларына җирлек башлыгы аларны кабул иткән көннән алып өч көн эчендә кул куя һәм әлеге Устав билгеләгән тәртиптә халыкка җиткерелә.

79 статья. Җирлек башлыгының хокукый актлары

Җирлек башлыгы үзенең законнар, әлеге җирлек уставы, җирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карар һәм күрсәтмәләр, шулай ук җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча карарлар һәм җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр, шулай ук җирлек башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

Җирлек башлыгы «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә әлеге җирлек Уставы компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.

80 статья. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Җирлек Советы карарлары, кануннар яисә карар белән башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек башлыгы кул куйган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Җирлек Советының салымнар һәм җыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә. Җирлек Советының җирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Җирлек башлыгының, җирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган, гамәлгә куючысы җирлек булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка җиткергәннән) соң үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, имза салу датасы (җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук аны җирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый актны имзалаган вазыйфаи затның исеме булырга тиеш.

5. Җирлек Советының җирлек бюджеты турындагы, хисап турындагы, аның үтәлеше турындагы, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турындагы карарлары, җирлек Советы Регламенты, җирлек Советы, җирлек башлыгы кабул иткән башка норматив хокукый актлар, федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга имза салынган көннән алып җиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Шулай ук муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү турында, җирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору, җирлек башлыгын сайлау турында һәм аның урынбасарын сайлау турындагы норматив булмаган хокукый актлар кануннар нигезендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) мәҗбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Басып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләрне рәсми бастырып чыгару өчен җирлекнең җирле үзидарә органнары «Интернет» челтәре басмасы кулланыла.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын җирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендлар һәм аларның урнашу урыннары саны җирлек советы тарафыннан раслана һәм җирлек халкының муниципаль хокукый акты тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

- муниципаль хокукый актларны «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru), Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru) «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» Россия Юстиция министрлыгы порталында (http://pravo-minjust.ru, http://pravo-минюст.рф, «Интернет» челтәре басмасы буларак теркәлү: ЭЛ № ФС77-72471 от 05.03.2018).http://pravo-minjust.ru

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

81 статья. Муниципаль хокукый актларны бетерү һәм аларның гамәлдә булуын туктатып тору

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы җирлекнең җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан туктатылырга мөмкин, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның - җирле үзидарә органнары яисә җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затларының вәкаләтләре исемлеге үзгәргән очракта, аларның вәкаләтләренә муниципаль хокукый актны гамәлдән чыгару яки туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый акт кабул итү (бастырып чыгару) кертелгән; шулай ук суд тарафыннан, шулай ук җирле үзидарә органнары тарафыннан

федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга салучы өлешендә, - Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары тарафыннан бирелгән.

2. Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкиле биргән очракта кичекмәстән туктатылып тора. Кабул ителгән күрсәтмәне башкару турында җирлек башкарма комитеты яисә җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн эчендә, ә җирлек Советы алар карар кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

3. Җирлек статусын билгеләү турында Татарстан Республикасының яңа законы үз көченә кергәнче гамәлдә булмаган җирлек статусын билгеләү турында Татарстан Республикасы законы карары буенча тану суд карары закон көченә кергәнче кабул ителгән җирлекнең муниципаль хокукый актларын суд тәртибендә гамәлгә яраксыз дип тану яисә әлеге муниципаль хокукый актларны юкка чыгару өчен нигез була алмый.

XII бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ИГЪТИСАДЫЙ НИГЕЗЛӘРЕ

82 статья. Җирлекнең игътисадый нигезләре

Җирлекнең икътисадый нигезен җирлекнең муниципаль милеге, җирлек бюджеты акчалары, шулай ук җирлекнең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

83 статья. Җирлекнең муниципаль мөлкәте

1. Җирлек милкендә булырга мөмкин:

1) җирлек уставында билгеләнгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук җирлекнең җирле үзидарә органнарының аларга «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) җирлек Советының норматив хокукый актлары нигезендә җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсе вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) 14 статьяның 3 һәм 4 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Җирлекнең әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт мөлкәтне үзгәртергә

(мөлкәтнең максатчан билгеләнешен үзгәртергә) яисә читләштерергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

84 статья. Җирлекнең муниципаль мөлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган җирлек җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә, җирлек исеменнән муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.kodeks://link/d?nd=9004937&prevdoc=543282598
2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр кылырга хокуклы.
3. Җирлекнең җирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән башкарма хакимиятнең федераль органы билгеләгән тәртиптә муниципаль мөлкәт реестрларын алып баралар.

85 статья. Җирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә җирлек Советы карарлары белән билгеләнә.
2. Муниципаль мөлкәтне файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан керемнәр җирлек бюджетына керә.

86 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре

1. Җирлек әлеге Устав билгеләгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзергә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәкле хуҗалык җәмгыятьләре, шул исәптән муниципальара оешмалар төзүдә катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен җирлекнең вәкаләтле җирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.
2. Гамәлгә куючының, җирлекнең функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, үз вазыйфасына билгеләп куя һәм әлеге предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең җитәкчеләрен вазыйфасыннан азат итә, аларның эшчәнлеге турында җирлек Уставында каралган тәртиптә хисапларны тыңлый
3. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидия белән җавап бирәләр һәм аларны федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә үтәүне тәэмин итәләр.

87 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Җирлекнең җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, кануннарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XIII бүлек НИГЕЗЛӘРНЕҢ ФИНАНСОВАСЫ

88 статья. Җирлек бюджеты

1. Җирлекнең үз бюджеты бар.
2. Җирлек бюджеты җирлек Советының муниципаль хокукый акты формасында эшләнә һәм раслана.
3. Җирлек бюджетында җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юллана торган керемнәр һәм җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән гамәлгә ашырыла торган җирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым-аерым карала.
4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең алар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына җирлек бюджетының үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра.

89 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс ягыннан һәм башкача тәэмин итү

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициативалы проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итү чыганагы булып шәһәр җирлегенең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында Татарстан Республикасы бюджетыннан инициатив түләүләр һәм (яисә) бюджетара трансфертлар күләмнәрен исәпкә алып төзелә торган инициатив проектларны гамәлгә ашыруга җирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре тора.
2. Инициатив түләүләр дигәндә, конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында Россия Федерациясе законнары нигезендә ирекле нигездә түләнә торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирле бюджетка күчерелә торган гражданнарның, индивидуаль эшкуарларның һәм төзелгән юридик затларның акчалары аңлашыла.
3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләр аларны җирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләрнең калган өлеше барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән түләүләр аларны җирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Җирле бюджетка күчерелгән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе шәһәр җирлеге Советы карары белән билгеләнә.
4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыярый һәм (яисә) хезмәт катнашуы рәвешендә дә тәэмин ителергә мөмкин.

90 статья. Җирлектә бюджет процессы

1. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшерү җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия

Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Җирлек бюджеты проекты, җирлек Советының җирлек бюджетын раслау турындагы карары, аның үтәлеше турында еллык отчеты, җирлек бюджетын үтәү барышы һәм җирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре саны турында квартал саен бирелә торган белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

3. Җирлек бюджеты проекты өч елга төзелә һәм раслана (чираттагы финанс елы һәм план чоры).

4. Җирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты проекты җирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында җирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән җирлекнең башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә Россия Федерациясе Президенты юлламасы нигезләмәләре;

Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Рәис юлламасы;

бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

социаль-икътисадый үсеш фаразы;

озак сроклы чорга бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразы проекты);

муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программалар проектларында).

7. Җирлек бюджеты турындагы карарда чираттагы финанс елына һәм план чорына «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетының төп характеристикалары булырга тиеш, аларга җирлек бюджеты керемнәренең гомуми күләме, җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләме, җирлек бюджеты кытлыгы керә, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексында билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

8. Җирлек бюджеты турындагы карар белән түбәндәгеләр раслана:

- җирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;
- җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;
- чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләренә) йә чыгымнарның төрләре классификациясенең чираттагы финанс елына һәм план чорына, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, муниципаль җирлек хокукый актында билгеләнгән очракларда бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, максатчан статьялары, төркемнәре һәм төркемнәре (төркемнәре) буенча, чыгымнар төрләре классификациясенең чыгымнар төрләре классификациясенең бүлекләре, бүлекчәләре һәм бүлекчәләре буенча, чыгымнарның максатчан юнәлешләре төркемнәре һәм (яисә) буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү;
- чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;
- гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә җибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

- чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;
- чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына җирлек бюджетын раслаган очракта, җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елында җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган җирлек бюджеты чыгымнарын исәпкә алмыйча) расланган (җирлек бюджеты чыгымнарын исәпкә алмыйча);
- чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;
- елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм ел саен килүче муниципаль эчке бурычның югары чиге
- план чорын, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп;
- тиешенчә Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, җирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән җирлек бюджетының башка күрсәткечләре.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм бюджет проектының икенче ел план чорының параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Җирлек бюджеты турында карар проекты чираттагы финанс елына һәм план чорына расланган бюджет күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның планлаштырылган чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

10. Җирлек бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек Советына түбәндәгеләр тапшырыла:
- чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;
- агымдагы финанс елының узган чорында җирлекнең социаль-икътисадый үсешенә якынча йомгаклар һәм агымдагы финанс елында җирлекнең социаль-икътисадый үсешенең көтелгән нәтиҗәләре;
- җирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-икътисадый үсеш фаразы;
- төп характеристикаларны фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлекнең берләштерелгән бюджеты кытлыгы (профициты);
- җирлек бюджеты проектына аңлатма;
- бюджетара трансфертларны бүлүнең методикалары (методикалары проектлары) һәм исәпләре;
- муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның югары чиге, елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елдан-ел артуыннан килүче (чираттагы финанс елы) торышы буенча;
- агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;
- Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәре чыганаклары реестрлары;
- башка документлар һәм материаллар.

Бюджет турында карар проектына бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программада каралмаган юнәлешләре буенча бүлү бюджеты турында карар кабул ителгән очракта, муниципаль программалар паспорты бирелә.

Бюджет турында карар проектында бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү кушымтасы булмаса, бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта бюджет турындагы карар проектына кушымталар составына кертелә.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12. Җирлекнең башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проектын әлеге елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча җирлек Советы каравына кертә.

13. Җирлек бюджеты турындагы карар проектын карау һәм җирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе бюджет турындагы карарның чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Җирлек бюджеты турындагы карар, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) җирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм 31 декабрьгә кадәр гамәлдә була.

Җирлек бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

15. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурычның дефициты, күләме һәм структурасы, җирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасы законнарының һәм федераль законнарның үтәлешен тәэмин итә.

16. Җирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

17. Җирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

18. Дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга җирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

91 статья. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 2014 елның 05 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу җирлекнең җирле бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

92 статья. Җирлек гражданнарының үзара салым акчалары

1. Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә гражданнарның җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган түләүләре аңлашыла.

Гражданнарның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме муниципаль берәмлек составына керүче һәм җирлек составына керүче гражданнарның гомуми санының (торак пунктның яисә аның территориясенең бер өлешенең) 30 процентыннан артмаган һәм түләүләр күләме киметелергә мөмкин булган аерым категорияләреннән тыш, муниципаль берәмлек (торак пунктның яисә аның территориясенең бер өлеше) халкы өчен абсолют зурлыкта тигез дип билгеләнә.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданнарның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре җирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенең 4.1 пунктында, гражданнар җыенында каралган очракларда.

3. Җирле референдум гражданнарның бер тапкыр түләнә торган түләүләрен җыю турында карары басылып чыкканнан соң, җирлек башкарма комитеты:

- гражданнарның үзара салым акчаларын туплау өчен җирлек (муниципаль район) территориясендә урнашкан Россия Банкы учреждениесендә махсус счет ача;
- референдум карарында каралган эшләрне үтәүне оештыра һәм әлеге карарда каралган тәртиптә җирлек халкы алдында аларның үтәлеше турында хисап тота.

4. Гражданнарның үзара салым акчалары җирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

93 статья. Җирлекнең муниципаль алынмалары

1. Җирлек муниципаль алынмаларны, шул исәптән муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне чыгару юлы белән, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге уставы нигезендә гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. Җирлек исеменнән муниципаль алынмаларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирлекнең башкарма комитетына карый.

94 статья. Җирлекнең җирле бюджетын үтәү

1. Җирлекнең җирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның бирелгәнлеге нигезендә башкарыла.

3. Җирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, җирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Җирлек бюджетын үтәү җирлекнең җыелма бюджет язмасы һәм җирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

95 статья. Бюджет хисабы. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Җирлекнең бюджет хисабы еллык.

2. Җирлекнең бюджет хисабы бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының җыелма бюджет хисабы нигезендә җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап җирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Җирлек бюджетының үтәлеше турындагы еллык хисап аны җирлек Советына тәкъдим иткәнче тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчалары баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм җирлек бюджетының үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә бирүне үз эченә ала.

Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексының һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексының таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирлек Советының яисә җирлек Советының контроль-хисап органы тарафыннан җирлек Советының билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5. Җирлекнең башкарма комитеты аңа агымдагы финанс елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча бәяләмә әзерләү өчен җирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисабының еллык бюджет тикшерүе күрсәткечләре нигезендә 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.

6. Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә бер үк вакытта җирлекнең башкарма комитетына юллама белән финанс контроле органы тарафыннан бирелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елның 1 маеннан да соңга калмыйча, җирлек башкарма комитеты хисап финанс елы өчен җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык отчетны җирлек Советына тапшыра, җирлек бюджетының үтәлеше турында хисап финанс елы, башка бюджет хисабы проекты һәм Россия Федерациясенең бюджет законнарында каралган башка документлар кушымтасы белән җирлек бюджетының үтәлеше турында җирлек Советының еллык хисабын тапшыра.

8. Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча җирлек Советы җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яисә кире кагу турында карар кабул итә.

Җирлек Советы тарафыннан җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап кире кагылган очракта, ул күрсәткечләрне дөрес чагылдырмау яисә тулысынча кире кагу фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокка кабат тапшыру өчен кайта.

9. Җирлек бюджетының үтәлеше турындагы карар, җирлек бюджетының керемнәренең, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасын күрсәтеп, җирлек бюджетының хисап финанс елы өчен үтәлеше турында хисап раслый.

Хисап финанс елында җирлек бюджетының үтәлеше турында җирлек Советы карарына аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча бюджет керемнәре;

тиешле бюджет чыгымнарының ведомство структурасы буенча бюджет чыгымнары;

бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет чыгымнары;

бюджетлар кытлыкларын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары.

96 статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен, физик затларга җирлек бюджетыннан башка түләүләр буенча гавами норматив йөкләмәләрне һәм йөкләмәләрне, шулай ук муниципаль контрактлар, бюджеттан акчалар бирү турында шартнамәләр (килешүләр) шартларын үтәүне җайга сала торган хокукый актлар нигезләмәләрен үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы финанс контроленә бүленә.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле җирлекнең контроль-хисап органының контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле җирлекнең башкарма комитеты органнары булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Беренчел контроль Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларын үтәү процессында бюджет хокук бозуларын кисәтү һәм кисәтү максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аларны үтәүнең законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дөреслеген билгеләү максатларында Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларын үтәү нәтиҗәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XIV БҮЛЕК. ҖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

97 статья. Җирлек Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Җирлек Уставы проекты, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты җирлек Советына җирлек җирлеге башлыгы, җирлек Советы депутатлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын әзерләү өчен җирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Җирлек уставы проекты, җирлек Советының җирлек Уставына үзгәрешләр кертү турында карар проекты, җирлек Уставын кабул итү турындагы мәсьәләне карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, җирлек Уставына үзгәрешләр кертү турында карар проекты, күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән карар проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән, җирлек Советының күрсәтелгән карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибендә, шулай ук гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

Җирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук җирлек уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында үзгәртүләр кертү рәвешендә кертелгән очракта, гражданнарның анда фикер алышу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми.

4. Җирлек уставы проекты буенча, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары буенча җирлек Советы утырышында аларны карау алдыннан әлеге Устав нигезендә ачык тыңлаулар уздырыла, Уставка үзгәрешләр бары тик җирле әһәмияттәге мәсьәләләр Уставында беркетелә торган мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында кертелә торган очраклардан тыш.

98 статья. Җирлек Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын карау җирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укуда җирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң, күрсәтелгән проект җирлек башлыгы депутатларына, төзәтмәләр кертү өчен хокук иҗат инициативасы хокукына ия башка субъектларга җибәрелә.

3. Җирлек уставы, җирлек Советының Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары күпчелек тарафыннан җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан өчтән ике өлештә кабул ителә.

99 статья. Җирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Җирлек уставы, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары, алар кабул ителгәннән соң, җирлек башлыгы федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендәге вәкаләтле федераль башкарма хакимият органына җибәрелә.

2. Җирлек уставы, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары, аларны дәүләт теркәвенә алганнан соң, рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) һәм, аларны рәсми бастырып чыгарганнан соң, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында (kamskoye-ustye.tatarstan.ru), Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru), «Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» порталында (http://pravo-minjust.ru, , «Интернет» челтәре басмалары буларак теркәлү: ЭЛ № ФС77-72471 от 05.03.2018 Җирлек башлыгы муниципаль берәмлек уставы, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль берәмлек уставын, муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү хакында белешмәләрне кертү турында хәбәрнамә кергән көннән алып җиде көн эчендә җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә) тиеш. 3. Муниципаль берәмлек уставына кертелгән һәм җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр, җирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан, шулай ук җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләренең, вәкаләтләренең срогы, тәртибенең үзгәрүеннән тыш) күрсәтелгән үзгәрешләрне һәм муниципаль берәмлек уставына өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт кабул иткән җирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

Җирлек Советы депутатларының санын арттыра яисә киметә торган үзгәрешләр, җирлек халкының саны артуга яисә кимүенә бәйле рәвештә, күрсәтелгән үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт кабул иткән җирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) Җирлек Советы (гражданнар җыены) карары белән җирлек башлыгы кул куйган, Җирлек Советы (гражданнар җыены) рәисе вәкаләтләрен башкаручы;

2) Совет (гражданнар җыены) кабул иткән һәм җирлек башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта Совет (гражданнар җыены) карарының аны кабул итү турындагы реквизитлары күрсәтелә. Җирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр Советның (гражданнар җыенының) күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) нормаларын кертү рөхсәт ителми.

5. Җирлек Уставына кертелгән һәм җирлекнең контроль органын булдыруны күздә тоткан үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге статьяның 2 пунктында каралган тәртиптә үз көченә керә.

6. Җирлек Уставын федераль канунга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль законда, Татарстан Республикасы законында күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, җирлек

уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү чоры тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы законы үз көченә керү датасын, җирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проектын гавами тыңлауларда рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм фикер алышу кирәклеген, аның буенча гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алу, җирлек Советы утырышларының чиратлылыгын, мондый муниципаль хокукый актны дәүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) срокларын исәпкә алып билгеләнә һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

7. Җирлек уставын яңа редакциядә җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән кую рөхсәт ителми. Бу очракта җирлекнең яңа уставы кабул ителә, ә җирлекнең элек гамәлдә булган уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар җирлекнең яңа уставы үз көченә кергән көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.